

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

**Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα μετά τον Νόμο 3655/2008
Η περίπτωση του Οργανισμού Ασφάλισης Ελεύθερων
Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.)**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θεοδώρα Γρηγορίου

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:

Σ. Ρομπόλης, Καθηγητής, Επιβλέπων

Ι. Κουζής, Αναπ. Καθηγητής

Χ. Οικονόμου, Επίκ. Καθηγητής

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2009

Copyright © Θεοδώρα Γρηγορίου, 2009.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	3
ΠΙΝΑΚΕΣ.....	5
ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	10
ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	10
Ιστορική εξέλιξη του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα	10
1.1 Η περίοδος γέννησης του θεσμού της Κοινωνικής Ασφάλισης	10
1.2 Η περίοδος εδραίωσης του θεσμού της Κοινωνικής Ασφάλισης και η θεμελίωση του ΙΚΑ	12
1.3 Η περίοδος της σταδιακής επέκτασης του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα	15
1.4 Η περίοδος ολοκλήρωσης της επέκτασης και της αντιμετώπισης των πρώτων προβλημάτων ωρίμανσης του θεσμού.....	18
1.5 Η περίοδος των παρεμβάσεων	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	23
Οι κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ.....	27
Ο Νόμος 3655/2008 (ΦΕΚ Α' 58/3.4.2008)	27
3.1 Οι ρυθμίσεις του νέου Ασφαλιστικού Νόμου (Ν. 3655/2008).....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	34
Η αξιολόγηση της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης - Προβλήματα και κίνδυνοι που διαφαίνονται στον Ν. 3655/2008.....	34
4.1. Η διοικητική μεταρρύθμιση	34
4.2 Οι οργανωτικές ρυθμίσεις	36
4.3 Οι ασφαλιστικές ρυθμίσεις.....	38
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ.....	40
Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ (Ο.Α.Ε.Ε.)	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	40
1.1 Η σύσταση του Ο.Α.Ε.Ε.....	40
1.2 Πρόσωπα υπαγόμενα στην ασφάλιση του Ο.Α.Ε.Ε.	42
1.2.1 Πρόσωπα υποχρεωτικά υπαγόμενα στην ασφάλιση	42
1.2.2 Πρόσωπα προαιρετικά υπαγόμενα στην ασφάλιση.....	43
1.2.3 Πρόσωπα εξαιρούμενα από την ασφάλιση	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	46
Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΠΟΥ ΕΝΟΠΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΟΑΕΕ	46
2.1 Η ασφαλιστική κατάσταση των ταμείων.....	46
2.2 Η οικονομική κατάσταση των ταμείων	51
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	57
ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	60
ΠΗΓΕΣ	60
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	61

ABSTRACT & KEYWORDS	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	64
1. Παρουσίαση του Νόμου 3655/2008 από τον κο Γεώργιο Ρωμανιά.....	64
2. ΝΟΜΟΣ 3655/2008 Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις.....	64
3. Πίνακας της εξέλιξης του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης την περίοδο 1978-2008.....	64
4. Πίνακας συγκεντρωτικής παρουσίασης των Νομοθετικών παρεμβάσεων της περιόδου 1950-2008 και αποτύπωση των αναφερθέντων προβλημάτων και των προτεινόμενων παρεμβάσεων στις έρευνες και τις μελέτες.....	64

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Συνταξιοδοτικές διατάξεις που τροποποιούνται με τον Ν. 3655/2008 (Συνταξιοδότηση λόγω 35ετίας – Ασφαλισμένοι έως 31/12/1992)	30
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Συνταξιοδοτικές διατάξεις μητέρων ανηλίκων τέκνων (Ασφαλισμένων έως 31/12/1992).....	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Συνταξιοδοτικές διατάξεις μητέρων ανηλίκων τέκνων (Ασφαλισμένων από 01/01/1993 και έπειτα)	3232
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Συνταξιοδοτικές διατάξεις βαρέων-ανθυγιεινών ασφαλισμένων έως 31.12.1992	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΟΑΕΕ: Εντασσόμενοι Φορείς.....	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1: Ασφαλισμένοι πριν και μετά την 31/12/1992 (ΤΕΒΕ – ΤΑΕ – ΤΣΑ)	47
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2 Συνταξιούχοι (ΤΕΒΕ – ΤΑΕ – ΤΣΑ)	48
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3: Οικονομικά και στατιστικά στοιχεία συνταξιούχων του ΟΑΕΕ.....	49
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4: Στατιστικά στοιχεία κλάδου σύνταξης ΟΑΕΕ (2007)	50
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5: Μέση ανώτερη και κατώτατη Σύνταξη κλάδων ΟΑΕΕ.....	51
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6:Συνοπτικός πίνακας προϋπολογισμών ΟΑΕΕ.....	52
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7: Ειδικός Προϋπολογισμός Τομέα Ασφάλισης Ναυτικών & Τουριστικών Πρακτόρων	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8: Ειδικός Προϋπολογισμός τομέα επικουρικής ασφάλισης και κοινής διανομής πρατηριούχων υγρών καυσίμων και αρτοποιιών.....	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9: Απολογιστικά στοιχεία πρώην ΤΕΒΕ	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10: Απολογιστικά στοιχεία Πρώην ΤΑΕ.....	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11: Απολογιστικά στοιχεία Πρώην ΤΣΑ.....	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12: Αναλογιστικό Ισοζύγιο οικονομικής κατάστασης του Κλάδου Σύνταξης του ΟΑΕΕ.....	55

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΓΡΑΦΗΜΑ 2.1 Στατιστικά Στοιχεία Ασφαλισμένων ΟΑΕΕ.....	48
ΓΡΑΦΗΜΑ 2.2: Ασφαλιστική κατάσταση κλάδου κύριας σύνταξης του ΟΑΕΕ (2007)	49
ΓΡΑΦΗΜΑ 2.3: Μέση μηνιαία σύνταξη ΤΕΒΕ – ΤΑΕ – ΤΣΑ (2007).....	50

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αφορά στην Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα μετά τον Νόμο 3655/2008 και ειδικότερα στην περίπτωση του Οργανισμού Απασχόλησης Ελευθέρων Επαγγελματιών.

Τα ζητήματα που αναλύονται αφορούν στο χαρακτήρα του ασφαλιστικού συστήματος της Ελλάδας μέχρι το 2008 και στην αποτελεσματικότητά του και στις βασικές αλλαγές στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης μετά τον Νέο Νόμο.

Ειδικότερα, αναλύουμε την περίπτωση του ΟΑΕΕ, παρουσιάζοντας τις αλλαγές που έχουν συντελεστεί στον Οργανισμό και τις προϋποθέσεις επίτευξης της αποτελεσματικότητας του νέου νόμου στη βιωσιμότητα του Οργανισμού.

Η εργασία στηρίζεται στην ανάλυση της βιβλιογραφίας για την Κοινωνική Ασφάλιση μέχρι τον Νόμο 3655/2008 και στα οικονομικά και ασφαλιστικά στοιχεία του ΟΑΕΕ που καταφέραμε να συγκεντρώσουμε από τη διοίκηση του Οργανισμού.

Στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας θα εστιάσουμε στην ιστορική εξέλιξη του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα, και στις κατευθύνσεις δημοσιονομικού χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που οδήγησαν στην μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού μας συστήματος με τον Νόμο 3655/2008.

Θα προσπαθήσουμε μέσα από την ανάλυση του νέου νόμου, να δείξουμε τις προϋποθέσεις επίτευξης της προσδοκώμενης βιωσιμότητας του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης καθώς και τα προβλήματα και τους κινδύνους που διαφαίνονται στον Ν. 3655/2008.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε την κατάσταση που επικρατεί στο Οργανισμό Απασχόλησης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.), μετά την ενοποίηση στα πλαίσια του Νόμου 3655/2008, αναλύοντας την οικονομική και ασφαλιστική του κατάσταση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης αποτελεί, όπως είναι γνωστό, βασικό μοχλό «παραγωγής» και υλοποίησης των επιδιώξεων του σύγχρονου κοινωνικού κράτους πρόνοιας.

Πρόκειται για ένα θεσμό που προσέλαβε την παρούσα μορφή του μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο, με την αναγνώριση του ευρύτερου κοινωνικού ρόλου στο κράτος και την έμφαση της οικονομικής πολιτικής σε αναδιανεμητικούς στόχους.

Η κοινωνική ασφάλιση επιτελεί τις πολλαπλές λειτουργίες της με μια γιγαντιαία κλίμακα μετατόπιση αγοραστικής δύναμης από τον οικονομικά ενεργό στον μη ενεργό πληθυσμό, από τους υγιείς στους ασθενείς, από τους εύπορους στους εισοδηματικά ασθενέστερους.¹

Το δικαίωμα ασφαλιστικής προστασίας, κατοχυρωμένο και συνταγματικά, υλοποιείται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε χώρα, και αντανακλά την παράδοση, το επίπεδο ανάπτυξης, την πολιτική και οικονομική φιλοσοφία της. Παρά τις διαφορές όμως στην κοινωνική και την οικονομική οργάνωση των χωρών, παρατηρείται μια σύγκλιση ως προς τους τελικούς στόχους και τις ευρύτερες επιδιώξεις.

Η έννοια της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα αντιστοιχεί στον κύριο στόχο του εθνικού μοντέλου κοινωνικής προστασίας, ο οποίος εξυπηρετείται μέσω τριών συστημάτων: του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης για την προστασία των εργαζομένων, του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας για την φροντίδα των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης και του εθνικού συστήματος υγείας για την κάλυψη όλων των ατόμων που διαμένουν στην Ελληνική επικράτεια. Από διοικητική άποψη, το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης συντονίζεται και εποπτεύεται κατά κύριο λόγο από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ενώ τα συστήματα υγείας και πρόνοιας συντονίζονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας.²

Η κοινωνική ασφάλιση αποτέλεσε επί σειρά ετών θεμελιώδη λίθο του κράτους πρόνοιας, όποια μορφή και αν έλαβε αυτό στις αναπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά συνέπεια, ο μετασχηματισμός του κράτους πρόνοιας προς την

¹ Κοντιάδης Ι. Ξενοφών, *Συνταγματικές εγγυήσεις και θεσμική οργάνωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας*, Αθήνα – Κομοτηνή (Εκδόσεις Σάκκουλα) 2004, σελ. 196.

² ΓΓΚΑ, *Έννοια και εξέλιξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας στην Ελλάδα*, <http://www.ggka.gr/asfalistikokefl.htm> (πρόσβαση στις 10/02/09).

κατεύθυνση του περιορισμού των δικαιωμάτων, που συντελείται στις μέρες μας σε όλα σχεδόν τα ευρωπαϊκά κράτη, συμπεριλαμβανομένου και της Ελλάδας, συμπαρασύρει και το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης.³

Έτσι, στο πλαίσιο των γενικότερων κοινωνικο-οικονομικών αλλαγών που συντελούνται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης τείνει να ακολουθήσει αυτές τις αλλαγές.

Ο νέος Νόμος 3655/2008 αποτελεί την πρόσφατη νομοθετική παρέμβαση στην κοινωνική ασφάλιση στην χώρα μας. Επιχειρείται η υλοποίηση μιας στρατηγικής ενοποιήσεων των ασφαλιστικών ταμείων με στόχο τον οργανωτικό περιορισμό και τη λειτουργική αποτελεσματικότητά τους.

Η αναγκαία αυτή παρέμβαση δεν είναι εύκολο να πραγματοποιηθεί, όχι μόνο λόγω του πολυκερατισμού των ασφαλιστικών φορέων, αλλά και των κατά καιρούς θεσπισθεισών αντιφατικών μεταξύ τους διατάξεων, που έχουν σαν αποτέλεσμα να μην είναι σαφές τι ισχύει για κάθε έναν φορέα. Ο συγκεκρισμός, επομένως, όλων αυτών των σημείων, δεν είναι ούτε απλός, ούτε εύκολος, είναι όμως εφικτός, αρκεί να γίνει αντιληπτό ότι η κοινωνική ασφάλιση είναι μια μορφή κοινωνικής αλληλεγγύης ανάμεσα στις παρούσες και τις μέλλουσες γενεές.

Ο δημόσιος και ο αναδιανεμητικός χαρακτήρας του ασφαλιστικού συστήματος, έχει σε μεγάλο βαθμό αλλοιωθεί και η μόνη λύση είναι η διασφάλιση της κοινωνικής ασφάλισης ως θεσμού και η διαφύλαξη της οποιασδήποτε μορφής ασφαλιστικού κεφαλαίου.

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία επικεντρώνεται στη διερεύνηση ζητημάτων αποτελεσματικότητας του Νέου Νόμου για την ελληνική πραγματικότητα μελετώντας την περίπτωση του ΟΑΕΕ κάνοντας μια ιστορική αναδρομή σε όλο το φάσμα της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα.

³ Χλέτσος Μιχάλης, *Κοινωνική ασφάλιση: Μετασχηματισμός ή αντικατάσταση;*, Αθήνα (Περιοδικό Ουτοπία, τευχ. 31, Σεπτ.-Οκτ.) 1998.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ιστορική εξέλιξη του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα

Λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά του Ελληνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, διακρίνουμε την ιστορική εξέλιξή του σε πέντε περιόδους⁴ που οριοθετούνται ως εξής:

- 1) **Η περίοδος γέννησης του Θεσμού:** Από τη δημιουργία του νέου Ελληνικού Κράτους έως και την πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, με τη γέννηση των πρώτων ταμείων αλληλοβοήθειας και τη σταδιακή διεύρυνση του αριθμού τους.
- 2) **Η περίοδος εδραίωσης του θεσμού και θεμελίωσης του ΙΚΑ:** Από τις αρχές της δεύτερης δεκαετίας του 20^{ου} αιώνα έως και την απελευθέρωση το 1944.
- 3) **Η περίοδος σταδιακής επέκτασης του θεσμού:** Από το 1944 έως και τη μεταπολίτευση το 1974.
- 4) **Η περίοδος ολοκλήρωσης της επέκτασης και αντιμετώπισης των πρώτων προβλημάτων ωρίμανσης του θεσμού:** Από τη μεταπολίτευση έως το 1989.
- 5) **Η περίοδος των παρεμβάσεων:** Από το 1990 έως σήμερα.

1.1 Η περίοδος γέννησης του θεσμού της Κοινωνικής Ασφάλισης

Πριν από τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους, κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, λόγω των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που επικρατούσαν, η εξάρτηση από την οικογένεια έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στην κάλυψη των κοινωνικών αναγκών. Σε περιπτώσεις όπου οι ανάγκες ενός ατόμου δεν μπορούσαν να καλυφθούν από την οικογένειά του, συνέδραμε η κοινότητα. Η οργανωμένη φιλανθρωπία ήταν περιορισμένη μιας και όσοι είχαν οικονομική άνεση προτιμούσαν να συνδράμουν τον αγώνα για την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό.⁵

Μετά την απελευθέρωση, η Ελλάδα, προσπαθεί να οργανώσει την παραγωγική της βάση δημιουργώντας τις αναγκαίες υποδομές. Έτσι, η κοινωνική πολιτική περνάει σε

⁴ Θεοδωρουλάκης Μενέλαος, (Διδακτορική Διατριβή) *Οι εξωτερικοί παράγοντες της κρίσης της Κοινωνικής Ασφάλισης, οι επιδράσεις τους και οι εναλλακτικές πολιτικές αντιμετώπισής τους*, Αθήνα 2008, σελ. 203-204.

⁵ Τσαλίκης Γιώργος, *Η θεμελίωση της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα, (Εκδ. Παπαζήση) 2008, σελ.26-27.

δεύτερη μοίρα προς όφελος της αναπτυξιακής πολιτικής με τους πενιχρούς πόρους της εποχής.⁶

Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα πρωτοεμφανίζεται ως θεσμός με το διάταγμα της 15^{ης} Δεκεμβρίου 1836, με το οποίο συστάθηκε το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (NAT), που όμως άρχισε να λειτουργεί από το 1861.⁷

Από το 1851 έως το 1856 έχουμε τη δημιουργία αλληλοβοηθητικών ταμείων για τους στρατιωτικούς και για τους δικαστικούς (1851), για τις χήρες και τα ορφανά των αξιωματικών του στρατού (1853), για τους δασκάλους (1855) και τέλος για τις χήρες και τα ορφανά των αξιωματικών του ναυτικού (1856). Τα περισσότερα από αυτά τα μέτρα δεν εφαρμόστηκαν σχεδόν ποτέ, με εξαίρεση μόνον κάποιες παροχές επί προσωπικής βάσης, οι οποίες είχαν να κάνουν με προσωπικές επιρροές, μεσάζοντες κλπ.⁸

Το 1861 δημιουργείται το μετοχικό ταμείο των δημοσίων υπαλλήλων και το 1867 το ταμείο για τους υπαλλήλους της Εθνικής Τράπεζας.⁹

Στα χρόνια που ακολούθησαν, η παγκόσμια οικονομική ύφεση της περιόδου 1873-1896, επηρέασε και την ελληνική οικονομία. Επιπλέον, η χώρα μας είχε να αντιμετωπίσει και τα προβλήματα που προήλθαν από την επέκταση της χώρας και την προσθήκη των κατοίκων από τις περιοχές των Ιόνιων Νήσων, της Θεσσαλίας και της Άρτας (1864-1881).¹⁰

Τα γεγονότα αυτά οδήγησαν τον Χαρίλαο Τρικούπη, να λάβει μέτρα που στόχευαν στη δημιουργία υποδομών και τη βελτίωση της οικονομικής θέσης της Ελλάδας με στόχο την αύξηση των εσόδων. Έτσι η πολιτική αυτή, οδήγησε στον απαραίτητο εκσυγχρονισμό και συνέβαλε στην εκβιομηχάνιση, μέσω των υποδομών που δημιουργήθηκαν. Με τη δημιουργία των νέων βιομηχανικών επιχειρήσεων (όπως, αλευρόμυλοι, βυρσοδεψία, ναυπηγεία, σιδηρουργία κλπ), δημιουργήθηκε και μια νέα εργατική τάξη που χαρακτηρίζονταν από ασυνέχεια επαγγελματικής απασχόλησης και εποχικό χαρακτήρα. Η σταδιακή ανάπτυξη της βιομηχανίας, και η αύξηση της

⁶ Θεοδωρουλάκης Μενέλαος, (Διδακτορική Διατριβή) *Οι εξωτερικοί παράγοντες της κρίσης της Κοινωνικής Ασφάλισης, οι επιδράσεις τους και οι εναλλακτικές πολιτικές αντιμετώπισής τους*, Αθήνα 2008, σελ. 205.

⁷ ΓΓΚΑ: όπου και πριν.

⁸ Θεοδωρουλάκης Μενέλαος: όπου και πριν, σελ. 207.

⁹ Πετρούλας Π., Ρομπόλης Σ., Ξυδέας Ε., Χλέτσος Μ., *Η κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα, η περίπτωση του ΙΚΑ*, Αθήνα (ΙΝΕ ΓΣΕΕ) 1993, σελ. 17-19.

¹⁰ Ζουμπουλάκης Μ, *Θεσμοί και μεταβολές στην ελληνική οικονομία*, Αθήνα (Εκδ. Πατάκη), 2008, σελ. 28-31.

εργατικής τάξης οδήγησαν σε σταδιακούς κοινωνικούς μετασχηματισμούς και σιγά σιγά έκαναν την πρώιμη εμφάνισή τους τα εργατικά συνδικάτα με πρώτο αυτό της Σύρου το 1879, από τους εργάτες ξύλου των ναυπηγείων. Έτσι, το 1893 έχουμε την πρώτη οργανωμένη συγκέντρωση στην απεργία της Εργατικής Πρωτομαγιάς, όπου διατυπώθηκε και το κύριο αίτημα για κοινωνική προστασία και ασφάλιση καθώς και το αίτημα για θεσμοθέτηση ασφάλισης ατυχήματος υπό τον Σταύρο Καλλέργη.¹¹

Το 1861, ο νόμος περί μεταλλείων (άρθρο 31) προέβλεπε την ίδρυση ασφαλιστικού ταμείου για τους εργάτες των μεταλλείων. Η εφαρμογή του νόμου άρχισε το 1882 ενώ η ασφάλιση των εργατών στα μεταλλεία άρχισε ουσιαστικά το 1901.¹²

Προς το τέλος της περιόδου, ύστερα από μια σειρά απεργιών έχουμε την ίδρυση του Ταμείου Συντάξεως των Σιδηροδρομικών Πειραιώς – Αθηνών – Πελοποννήσου το 1907 καθώς και των Θεσσαλικών Σιδηροδρομικών και των Σιδηροδρομικών Βορειοδυτικής Ελλάδας το 1908 που ήταν και από τα πιο οργανωμένα που λειτουργούσαν την περίοδο εκείνη στην Ελλάδα.¹³

Με την αλλαγή στο πολιτικό σκηνικό της χώρας, και την ανάληψη της κυβέρνησης από τον Ελευθέριο Βενιζέλο μετά το Κίνημα στο Γουδί το 1909, διαμορφώνεται ένα νέο πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα. Το κόμμα των Φιλελευθέρων υλοποίησε μια σειρά μεταρρυθμίσεων στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης και της εργασίας που αφορούσαν ώρες εργασίας, ασφάλεια εργαζομένων, συνθήκες υγιεινής κλπ, παρά την αντίδραση των εργοδοτών, τα επιχειρήματα των οποίων αντέκρουσε ο Γ. Παπανδρέου, επισημαίνοντας ότι το κράτος είχε την «ηθική» υποχρέωση να παρέμβει και να προστατέψει τους αναξιοπαθούντες «άσχετα με τον αριθμό τους».¹⁴

1.2 Η περίοδος εδραίωσης του θεσμού της Κοινωνικής Ασφάλισης και η θεμελίωση του ΙΚΑ

Με το Σύνταγμα του 1911 ο Ελ. Βενιζέλος προχωράει σε μια σειρά από κοινωνικές μεταρρυθμίσεις και θεμελιώνει το «Κράτος Δικαίου», ώστε οι φορείς και τα όργανα της κρατικής εξουσίας να ενεργούν πάντοτε σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους.

¹¹ Θεοδωρουλάκης Μενέλαος: όπου και πριν, σελ. 210-213.

¹² Πετρούλας Π., Ρομπόλης Σ., Ξυδές Ε., Χλέτσος Μ., Η κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα, η περίπτωση του ΙΚΑ, Αθήνα (ΙΝΕ ΓΣΕΕ) 1993, σελ.19.

¹³ Τσαλίκης Γιώργος, *Η θεμελίωση της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα, (Εκδ. Παπαζήση) 2008, σελ.59-68.

¹⁴ Τσαλίκης Γιώργος, όπου και πριν, σελ. 64-65.

Το ίδιο έτος ιδρύεται το Σοσιαλιστικό Κέντρο Αθηνών, η πρώτη πολιτική νεολαία στην Ελλάδα, στις οποίας το καταστατικό (άρθρο 29) θέτει ως ζήτημα τη δημιουργία Εθνικής Ασφάλειας για την αντιμετώπιση της ασθένειας, των ατυχημάτων, της ανικανότητας, των γηρατειών και της ανεργίας.¹⁵

Το 1915 ψηφίζεται ο Νόμος 551/1915 «Περί ευθύνης προς αποζημιώσεων των εξ ατυχήματος παθόντων εν τη υπηρεσία εργατών ή υπαλλήλων», με τον οποίο την πλήρη ευθύνη αντιμετώπισης των εργατικών ατυχημάτων την αναλάμβανε ο εργοδότης, λόγω έλλειψης αντίστοιχης ασφαλιστικής κάλυψης.

Το 1917, ιδρύεται το Υπουργείο Πρόνοιας, που αποτελούσε τον πρώτο μηχανισμό σχεδιασμού και εποπτείας της παροχής κοινωνικής πρόνοιας.

Το 1918, ιδρύεται η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ), που από την πρώτη στιγμή ίδρυσής της ασκήθηκαν πιέσεις για την επέκταση της κοινωνικής ασφάλισης.

Το 1920, η κυβέρνηση της Ηνωμένης Αντιπολίτευσης, με πρωτοκαθεδρία του Λαϊκού Κόμματος, αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση της χώρας, ύστερα από ήττα των Φιλελευθέρων. Το 1922, η Κυβέρνηση ψηφίζει τον Νόμο 2868/1922, έργο του Δημητρίου Γούναρη, «Περί υποχρεωτικής ασφαλίσεως των εργατών και των ιδιωτικών υπαλλήλων» που αποτέλεσε τομή στην Κοινωνική Ασφάλιση, μιας και είναι ο πρώτος γενικός ασφαλιστικός Νόμος της Ελλάδας.¹⁶

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή, τον Αύγουστο του 1922, εισέρχεται στην Ελλάδα ένας μεγάλος όγκος προσφύγων, αλλάζοντας το κοινωνικο –οικονομικό – πολιτικό σκηνικό της χώρας. Η πλειονότητα των μεταναστών, εγκαθίσταται στα αστικά κέντρα και κυρίως στην Αθήνα αλλά και στην ύπαιθρο, αλλάζοντας τη δομή του εργατικού δυναμικού με βασικά χαρακτηριστικά του την υποαπασχόληση και την ανεργία. Επίσης, λόγω του όγκου του εργατικού δυναμικού, οι μισθοί μειωνόταν συνεχώς ενώ στην ύπαιθρο τα ρεύματα των μεταναστών που εγκαταστάθηκαν, ανέτρεψαν την ισορροπία που υπήρχε στις τοπικές οικονομίες, λόγω των παραδοσιακών ρευμάτων εποχικής μετανάστευσης μεταξύ των αγροτικών περιοχών που συνέβαινε μέχρι τότε. Έτσι, το 1923, η κυβέρνηση του Νικολάου Πλαστήρα

¹⁵ Θεοδωρουλάκης Μενέλαος: όπου και πριν, σελ. 218. βλ. επίσης και Βουρνάς Τ., Ιστορία της νεώτερης και σύγχρονης Ελλάδας, Τόμος Β', Αθήνα (Εκδ. Πατάκη) 2005, και Τσαλίκης Γ., όπου και πριν.

¹⁶ Προβόπουλος, Κοινωνική Ασφάλιση, Αθήνα (ΙΟΒΕ) 1987, σελ. 18-20. βλ. επίσης και Τσαλίκης Γ., όπου και πριν, σελ. 90-93 και Θεοδωρουλάκης Μ., όπου και πριν, σελ. 220-224.

οδηγείται στην Αγροτική Μεταρρύθμιση σαν μέτρο για την αποκατάσταση των προσφύγων και η οικονομική δραστηριότητα επανέρχεται σε ισορροπία.¹⁷

Την περίοδο 1923-1932, και με φανερή την επίδραση της ΓΣΕΕ, αρχίζει η ίδρυση διαφόρων ταμείων ασφάλισης όπως: των καπνεργατών, των αρτεργατών και μυλεργατών, των τυπογράφων, των συμυριδεργατών της Νάξου, των λιμενεργατών, των κεραμοποιών (1923-1925). Επίσης, το ΤΣΑΥ (1928), το Ταμείο Νομικών και των Εφημεριδοπωλών (1929), το TAKE (1930), το Ταμείο Εκτελωνιστών και το Ταμείο Τυπογράφων (1931), το ΤΣΑ (1932).¹⁸

Τα ταμεία αυτά κάλυπταν τους κινδύνους γήρατος, επαγγελματικών ατυχημάτων, ασθένειας, ανικανότητας και θανάτου ενώ η ασφάλιση ανεργίας αφορούσε μόνο στον Οίκο Ναύτου, που ιδρύθηκε το 1926 για αυτό ακριβώς το λόγο.

Τον Οκτώβριο του 1932 η κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου, ψηφίζει τον Ν.5733/1932 για την Ίδρυση του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Ο Νόμος προέβλεπε την ίδρυση ενός ασφαλιστικού ταμείου υποχρεωτικής ασφάλισης για τους μισθωτούς και τους εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα, τους οποίους θα κάλυπτε για τους κινδύνους της ασθένειας, του εργατικού ατυχήματος, του γήρατος και του θανάτου, καθώς επίσης παρείχε και επιδόματα για την προστασία της μητρότητας.¹⁹ Ο Νόμος προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις τόσο από το Σύνδεσμο Ελλήνων Βιομηχάνων και την Ένωση Τραπεζών, όσο και από τους Ιατρικούς Συλλόγους αλλά και από τα μέλη διαφόρων Σωματείων. Κύριος εκφραστής του νόμου ήταν ο Ανδρέας Ζάκκας.²⁰

Παρόλο που η ίδρυση του ΙΚΑ, αποτέλεσε την πιο ριζοσπαστική ως τότε μεταρρύθμιση για το ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, επιβάλλοντας τη λειτουργία ενός ενιαίου ταμείου για την ασφάλιση των μισθωτών και των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα, δεν προσέφερε ωστόσο ασφαλιστική κάλυψη στους εργάτες που απασχολούνταν στην γεωργία, λόγω του εποχικού χαρακτήρα της εργασίας τους και της συχνής αλλαγής εργοδοτών.²¹

Ωστόσο, τέσσερις μήνες μετά την ψήφιση του Νόμου, η κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου, αντικαθίσταται από το Λαϊκό Κόμμα και τον Παναγή Τσαλδάρη και ο Ν.

¹⁷ Τσαλίκης Γ., όπου και πριν, σελ. 95-97.

¹⁸ Πετρούλας Π., Ρομπόλης Σ., Ξυδές Ε., Χλέτσος Μ., Η κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα, η περίπτωση του ΙΚΑ, Αθήνα (ΙΝΕ ΓΣΕΕ) 1993, σελ.19-23.

¹⁹ Για αναλυτική αναφορά στον Νόμο 5733/1932, βλ. Εισηγητική Έκθεση του Ν. 5733/1932, σελ. 1-20.

²⁰ Θεοδωρουλάκης Μ., όπου και πριν, σελ. 230-235.

²¹ Εισηγητική Έκθεση του Ν. 5733/1932, σελ. 18.

6928/1934 αντικαθιστά τον προηγούμενο πριν καν εφαρμοστεί.²² Ο Νόμος προέβλεπε μείωση των εισφορών, αυστηρότερες προϋποθέσεις απόδοσης διαφόρων επιδομάτων και διατήρηση των κλαδικών ταμείων που απέδιδαν παροχές υψηλότερες από αυτές του ΙΚΑ.²³

Το 1935, ιδρύεται το Υπουργείο Εργασίας και αναλαμβάνει την εποπτεία των περισσότερων ασφαλιστικών ταμείων ενώ το 1936 ιδρύεται το Συμβούλιο Κοινωνικής Ασφάλισης.²⁴

Την ίδια περίοδο, έχουμε και την ίδρυση νέων ταμείων όπως του ΤΣΜΕΔΕ (1934), του ΤΕΒΕ και του Ταμείου Εργατών Τύπου (1935), του Ταμείου Χρηματιστών και το ΤΑΕ (1940). Επίσης, την ίδια περίοδο ιδρύονται και κάποια Ταμεία Επικουρικής Ασφάλισης, όπως των εργατών μετάλλου (1935), των αρτοποιών (1936), των υπαλλήλων εμπορικών καταστημάτων (1939), με στόχο την συμπλήρωση των συντάξεων γήρατος. Έτσι μεταξύ της περιόδου 1934-1940 ο αριθμός των κλαδικών ταμείων (επικουρικών και κυρίων) φτάνει συνολικά τα 150.²⁵

Κατά την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής, ιδρύονται και νέα επικουρικά ταμεία όπως αυτά των ηλεκτροτεχνιτών, των υπαλλήλων δέρματος, των φαρμακοϋπαλλήλων και άλλων.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι οι προσπάθειες που έγιναν επί των κυβερνήσεων του Ελ. Βενιζέλου, για ένα κύριο ενιαίο φορέα κοινωνικής ασφάλισης, απέβησαν άκαρπες, και αντί αυτού, έχουμε την δημιουργία μιας πληθώρας νέων ταμείων (κύριων και επικουρικών), που επιβαρύνουν περισσότερο παρά αμβλύνουν το ήδη επιβαρυνόμενο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης της εποχής, συσσωρεύοντας προβλήματα στις μελλοντικές γενιές.

1.3 Η περίοδος της σταδιακής επέκτασης του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα

Μετά την Γερμανική Κατοχή, οι ανάγκες της χώρας για εξεύρεση οικονομικών πόρων για τις βασικές ανάγκες δεν επέτρεπαν των χάραξη μιας νέας αναπτυξιακής πολιτικής έως το 1953 τουλάχιστον, όπου η Ελλάδα προέβη σε μια σημαντική νομισματική παρέμβαση, υποτιμώντας τη δραχμή κατά 50% σε σχέση με το αμερικανικό δολάριο με

²² Τσαλίκης Γ., όπου και πριν, σελ. 189.

²³ Εισηγητική Έκθεση του Ν. 6928/1934.

²⁴ Τσαλίκης Γ., όπου και πριν, σελ. 211-214.

²⁵ Θεοδωρουλάκης Μ., όπου και πριν, σελ. 241.

συνέπεια τη σταθεροποίηση του πληθωρισμού και την αύξηση του ΑΕΠ. Ο ρυθμός ανάπτυξης από το 1953 έως το 1960 άρχισε να παρουσιάζει αυξητική πορεία και διαμορφωνόταν κυρίως από την οικοδομική δραστηριότητα και την κατασκευή δημόσιων έργων καθώς και την παραγωγή ηλεκτρισμού.

Αυτή την περίοδο, οι εξελίξεις στην κοινωνική ασφάλιση αφορούσαν στην ψήφιση του Νόμου 118/1945, για την ασφάλιση των μισθωτών των βιομηχανικών επιχειρήσεων για την ανεργία που το 1951 επεκτάθηκε σε όλους τους μισθωτούς.

Επίσης, με τον Ν. 1951/1951, πραγματοποιήθηκε μια προσπάθεια αναδιοργάνωσης του ΙΚΑ και θεσπίστηκε η συμμετοχή του Κράτους στη χρηματοδότηση του ΙΚΑ. Ο Νόμος εισήγαγε την αρχή της συγχώνευσης στο ΙΚΑ όσων ταμείων δεν ήταν ικανά να καλύψουν τις υποχρεώσεις τους και να παρέχουν ίσες ή υψηλότερες παροχές από αυτές του ΙΚΑ.²⁶

Το 1953, καθιερώνονται τα κατώτατα όρια σύνταξης με τον Ν. 2698. Επίσης, επαναπροσδιορίζεται η συμβολή του κρατικού προϋπολογισμού στους πόρους του ΙΚΑ. Τη δεκαετία αυτή, έχουμε και την παράλληλη δημιουργία μιας σειράς οργανισμών κοινωνικής προστασίας όπως τον Οργανισμό Εργατικής Εστίας (1954), και τον Οργανισμό Απασχόλησης και Ασφάλισης Ανεργίας (1954) που μετονομάστηκε σε Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (1969) και το 1958 με τον Ν. 3868 δημιουργείται ειδικός Διανεμητικός Λογαριασμός Οικογενειακών Επιδομάτων Μισθωτών. Οι εισφορές τόσο του ΟΑΕΔ όσο και των Οικογενειακών Επιδομάτων, συνεισπράττουν με εκείνες του ΙΚΑ, επιφορτίζοντας έτσι το ΙΚΑ με ένα ιδιαίτερα σημαντικό και οργανωτικό βάρος. Περίπου την ίδια εποχή έχουμε και την θέσπιση των πρώτων εισοδηματικών ενισχύσεων στις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, με πρώτες εκείνες των τυφλών (1951) και των απροστάτευτων παιδιών (1960).²⁷

Το πιο σημαντικό ίσως, γεγονός της περιόδου στην εξέλιξη της κοινωνικής ασφάλισης είναι ο Νόμος 3487/1955 «Περί ασφαλίσεως των Αγροτών», που έθετε τις βάσεις για την παροχή υγειονομικής περίθαλψης στον πληθυσμό της υπαίθρου. Με το νόμο αυτό για πρώτη φορά ασφαλιζόνταν για ασθένεια όλος ο αγροτικός πληθυσμός, ασχέτως οικονομικής κατάστασης και χωρίς την υποχρέωση καταβολής εισφορών και ιδρύθηκε ένα εκτεταμένο δίκτυο υγειονομικών υπηρεσιών για την ιατροφαρμακευτική κάλυψη της υπαίθρου. Με τον Ν. 4169/1961 «περί Γεωργικών Ασφαλίσεων»

²⁶ Προβόπουλος Γ., Κοινωνική Ασφάλιση, Αθήνα (IOBE), 1987, σελ. 20-22.

²⁷ Θεοδωρουλάκης Μ., όπου και πριν, σελ. 252-254.

συστήνεται ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων, σε μια προσπάθεια των τότε κυβερνήσεων να διατηρήσουν τον αγροτικό πληθυσμό της χώρας που συνεχώς μειωνόταν από την μετανάστευση (εσωτερική και εξωτερική). Ο νόμος προέβλεπε τη χορήγηση παροχών χαμηλού ύψους²⁸ στον αγροτικό πληθυσμό με μικρές ασφαλιστικές εισφορές που απείχαν πολύ από τη διασφάλιση ενός ελάχιστου ορίου εισοδήματος και στην πραγματικότητα ήταν περισσότερο παροχές κοινωνικής πρόνοιας παρά κοινωνικής ασφάλισης. Επίσης ο ΟΓΑ παρείχε αποζημιώσεις για τις γεωργικές καταστροφές μέσω του ειδικού κλάδου ασφαλίσεως της γεωργικής παραγωγής.²⁹

Κατά τη δεκαετία του 1960, ιδρύεται επίσης, το ταμείο για τους εργαζομένους στην ΕΤΒΑ (1965) και στη ΔΕΗ (1966).

Την ίδια περίοδο θα πρέπει να σημειώσουμε τη ραγδαία αύξηση της μετανάστευσης, που στέρησε από την Ελλάδα, το πιο παραγωγικό εργατικό δυναμικό της. Από αυτή την κατάσταση επλήγη και η κοινωνική ασφάλιση αφού δεν εισέπραττε εισφορές εξαιτίας της απώλειας χιλιάδων νέων από το εργατικό δυναμικό και επίσης λόγω του περιορισμού της οικονομικής ανάπτυξης και συνάμα του περιορισμού αύξησης της απασχόλησης.³⁰ Επίσης, λόγω των καταστάσεων αυτών που επικρατούσαν, έχουμε αύξηση της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής που προσέδιδαν ένα επιπλέον βάρος στην κοινωνική ασφάλιση στερώντας της, σημαντικά έσοδα.

Το 1963, με την άνοδο στην κυβέρνηση της Ένωσης Κέντρου, το πολιτικό σκηνικό της χώρα αλλάζει. Η κυβέρνηση, στα πλαίσια της οικονομικής πολιτικής, χαλάρωσε στην αυστηρή δημοσιονομική πολιτική και προχώρησε στην εισοδηματική ενίσχυση των αγροτών, των δημοσίων υπαλλήλων και γενικότερα των μισθωτών με αύξηση των μισθών.³¹

Ωστόσο, η πορεία της κοινωνικής ασφάλισης διακόπηκε για μια ακόμη φορά από τη στρατιωτική Δικτατορία (1967-1974). Κατά την επταετία, υπήρξε μια παράδοξη ενεργητικότητα στο πεδίο της κοινωνικής πρόνοιας αλλά ελάχιστη δράση στο πεδίο της Κοινωνικής Ασφάλισης.

²⁸ Βλ. αναλυτικά: Εισηγητική Έκθεση Νόμου 4169/1961.

²⁹ Θεοδωρουλάκης Μ., όπου και πριν, σελ. 258.

³⁰ Ρομπόλης Σ., Η μετανάστευση από και προς την Ελλάδα, Αθήνα (Εκδ. Επίκεντρο) 2007, σελ. 30-39.

³¹ Θεοδωρουλάκης Μ., όπου και πριν, σελ. 272.

1.4 Η περίοδος ολοκλήρωσης της επέκτασης και της αντιμετώπισης των πρώτων προβλημάτων ωρίμανσης του θεσμού

Μετά την πτώση της διδακτορίας, η Ελλάδα εισέρχεται σε μια νέα κοινωνικοπολιτική κατάσταση. Το κοινωνικό ρεύμα που είχε δημιουργηθεί από την εξέγερση του Πολυτεχνείου και μετά αλλά και τα γεγονότα που θα ακολουθήσουν, θα χαράξουν νέα πορεία και στην κοινωνική ασφάλιση.

Κατά την εξαετή διακυβέρνηση της νεοσύστατης τότε Νέας Δημοκρατίας, η κοινωνική ασφάλιση αναγνωρίζεται ως κοινωνικό δικαίωμα από το Σύνταγμα του 1975 όπου αναφέρεται ότι «το κράτος μεριμνά για την Κοινωνική Ασφάλιση των εργαζομένων όπως ο νόμος ορίζει».³²

Το ίδιο έτος έχουμε την ψήφιση του Νόμου 103/1975 που αφορούσε την καταβολή εφ' άπαξ χρηματικού βοηθήματος για όσους υπαλλήλους Ν.Π.Δ.Δ. αποχωρούσαν από την εργασία τους λόγω συνταξιοδότησης.

Το 1978, ψηφίζεται ο Νόμος 825/1978 με τον οποίο θεσπίζεται μια νέα μέθοδος προσδιορισμού του συντάξιμου μισθού. Πλέον η σύνταξη θα υπολογιζόταν με βάση το μέσο όρο των μισθών των δυο τελευταίων ετών, από τέσσερα που ήταν πριν, ενώ αναγνωρίζεται και ο συντάξιμος χρόνος, για όσες περιοχές εντάχθηκαν αργότερα από τα μεγάλα αστικά κέντρα στο ΙΚΑ.³³

Το 1979, με τον Ν.997/1979, ψηφίζεται η εφαρμογή της επικουρικής ασφάλισης για το σύνολο των μισθωτών με την ίδρυση του ΙΚΑ – TEAM, που το 1983 εντάσσεται πλήρως στο ΙΚΑ που το 2003 θα αντικατασταθεί από το νέο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ETEAM).³⁴

Το 1981 το ΠΑΣΟΚ με την αντιπολιτευτική δυναμική που είχε αναπτύξει αναλαμβάνει την διακυβέρνηση της χώρας. Η μετάβαση αυτή είχε σαν συνέπεια την εκ βάθρων αναδιάταξη της κοινωνικής και πολιτικής ζωής του τόπου με τη θυελλώδη είσοδο των μέχρι τότε περιθωριοποιημένων λαϊκών τάξεων στο πολιτικό προσκήνιο. Εγκαινιάζεται μια περίοδος επέκτασης του Κοινωνικού Κράτους με κύριο εργαλείο άσκησης κοινωνικής πολιτικής, το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης.³⁵

³² Το σύνταγμα της Ελλάδος, 1974, άρθρο 22, παρ. 4.

³³ ΓΓΚΑ: όπου και πριν.

³⁴ ΓΓΚΑ: όπου και πριν.

³⁵ Τήνιος Π. Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις. Κρυμμένος Θησαυρός, Αθήνα (Εκδ. Παπαζήση) 2001, σελ 26-28.

Η νέα κυβέρνηση προχώρησε στη λήψη των πρώτων μεταρρυθμιστικών παρεμβάσεων της που στόχευαν στη σταδιακή εφαρμογή του προγράμματός της, διατηρώντας συνεχή, ανοιχτή επικοινωνία με την κοινή γνώμη.

Δυο μήνες μετά την ορκωμοσία της νέας Κυβέρνησης, ο τότε υπουργός Εργασίας στις 21 Δεκεμβρίου ανακοινώνει την εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης με αυξήσεις των μισθών του ιδιωτικού τομέα, οι οποίες έφθαναν στο 37,5% στα ημερομίσθια και 42,5% στους μισθούς και κατά συνέπεια αυξήθηκαν και όλες οι κατώτερες συντάξεις και τα συνακόλουθα επιδόματα.³⁶

Ακολούθησε ο διπλασιασμός των βασικών συντάξεων του ΟΓΑ καθώς και η επέκταση της ασφάλισης στις αγρότισσες με ταυτόχρονη παροχή δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε όλο τον πληθυσμό των αγροτών. Η προσπάθεια βελτίωσης των παροχών πραγματοποιήθηκε με τον Ν. 1305/1982, με τη βελτίωση των κατώτερων ορίων σύνταξης και την ευθυγράμμιση του μηχανισμού αναπροσαρμογής των συντάξεων με το δείκτη τιμών του καταναλωτή. Σημαντική επίσης εξέλιξη ήταν και η καθιέρωση της Σύνταξης Ανασφάλιστων Υπερήλικων με τον Ν. 1296/1982, που η χορήγησή του πραγματοποιείται από τον ΟΓΑ.³⁷

Το 1987, με τον Ν. 1745/87, θεσμοθετείται η πρόσθετη ασφάλιση των αγροτών, με τη δημιουργία ενός ειδικού αυτοτελούς κλάδου πρόσθετης υποχρεωτικής ασφάλισης των αγροτών που χορηγούσε ανταποδοτικές παροχές με τη μορφή πρόσθετης σύνταξης του ασφαλισμένου του ΟΓΑ σε περίπτωση γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου του ασφαλισμένου στην οικογένειά του. Με τον Νόμο αυτό ολοκληρώνεται η επέκταση της ασφαλιστικής κάλυψης σε ολόκληρο τον πληθυσμό της χώρας.³⁸

Ένα από τα φλέγοντα ζητήματα που απασχολούσαν την νέα κυβέρνηση ήταν αυτό της εξυγίανσης του τομέα της Υγείας. Έτσι, έδωσε άμεση προτεραιότητα στην μεταρρύθμιση και αναβάθμιση της Δημόσιας Υγείας. Δημιούργησε το Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ), με τον Ν. 1397/1983, προκειμένου να προσφέρει άμεση εξυπηρέτηση και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγείας και περίθαλψης σε κάθε πολίτη, σε κάθε γωνιά της χώρας. Αιχμή του συστήματος ήταν η δημιουργία κέντρων υγείας, περιφερειακών και νομαρχιακών Νοσοκομείων στην ξεχασμένη Ελλάδα.³⁹

³⁶ Το μεταρρυθμιστικό έργο των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, www.pasok.gr , πρόσβαση στις 30/01/09.

³⁷ Θεοδωρουλάκης Μ., όπου και πριν, σελ. 283.

³⁸ Θεοδωρουλάκης Μ., όπου και πριν, σελ. 287.

³⁹ Το μεταρρυθμιστικό έργο των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, www.pasok.gr , πρόσβαση στις 30/01/09.

Οι παρεμβάσεις στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης για την ποιοτική αναβάθμιση των παροχών, είχαν ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα στον κοινωνικό ρόλο του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, όμως επιδείνωσαν την οικονομική του κατάσταση και οδήγησαν σε διεύρυνση των ελλειμμάτων, και κυρίως του ΙΚΑ.

1.5 Η περίοδος των παρεμβάσεων⁴⁰

Από το 1990 έως σήμερα, το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στη χώρα μας έχει υποστεί διάφορες αλλαγές και διαχειριστικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο κυρίως της χρηματοοικονομικής του εξυγίανσης. Οι νομοθετικές παρεμβάσεις εντάσσονται στις παρακάτω τέσσερις περιόδους που εμφανίζουν σχετικά αυτοτελή γνωρίσματα και ιδιαιτερότητες:

Η πρώτη περίοδος (1990-1992) των τότε κυβερνήσεων της Νέας Δημοκρατίας, που χαρακτηρίζεται από την υιοθέτηση πολιτικών που επιδίωκαν πρωταρχικά την κάλυψη των χρηματοδοτικών ελλειμμάτων του ασφαλιστικού συστήματος, μέσω της αύξησης των πόρων και της μείωσης των ασφαλιστικών παροχών.

Η περίοδος αυτή, κατά τη διάρκεια της οποίας σημειώθηκαν έντονες αντιδράσεις ιδίως των συνδικαλιστικών ενώσεων για τις προτεραιότητες της μεταρρύθμισης, ολοκληρώθηκε με την ψήφιση του Νόμου 2084 το 1992, που εισήγαγε τη διάκριση ανάμεσα σε δύο κατηγορίες ασφαλισμένων. Οι υπαγόμενοι μέχρι 31.12.1992 σε κάποιο ασφαλιστικό καθεστώς θα εξακολουθούσαν να υπάγονται στις μέχρι τότε ισχύουσες διατάξεις, ενώ αυτοί που ασφαλιζόνταν για πρώτη φορά μετά την 1.1.1993 θα υπάγονταν σε ένα νέο καθεστώς με αυστηρότερες προϋποθέσεις χορήγησης παροχών και υπολογισμού του ύψους τους.

Οι παρεμβάσεις που επιχειρήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου εξασφάλισαν σε σημαντική έκταση τη βιωσιμότητα του συστήματος, βάσει συμπερασμάτων που προέκυψαν από μεταγενέστερες μελέτες. Από την άλλη όμως πλευρά οδήγησαν σε μείωση ή και απώλεια ασφαλιστικών παροχών, ενώ εισήγαγαν μια ιδιαίτερα δυσμενή μεταχείριση για όσους ασφαλιζόνταν για πρώτη φορά μετά την 1.1.1993.

⁴⁰ Θεοδωρουλάκης Μ., όπου και πριν, σελ. 298-300.

Δόθηκε δηλαδή προτεραιότητα στην οικονομική βιωσιμότητα απέναντι στην κοινωνική αποτελεσματικότητα.

Η δεύτερη περίοδος (1993-1999), δηλαδή των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, χαρακτηρίζεται από την προώθηση της οργανωτικής αναδιάρθρωσης των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και την έναρξη των διαδικασιών κοινωνικού διαλόγου για τη συνολική μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος.

Οι σημαντικότερες ρυθμίσεις που προωθήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής εντοπίζονται στη δημιουργία ενός νέου ασφαλιστικού καθεστώτος για τους αγρότες, στην ενοποίηση των ταμείων κύριας ασφάλισης των ελευθέρων επαγγελματιών και των ταμείων επικουρικής ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων, στην ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών του ασφαλιστικού συστήματος και στη θεσμοθέτηση συμπληρωματικών παροχών για τους συνταξιούχους χαμηλού εισοδήματος μέσω της εισαγωγής του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ).

Παράλληλα, εγκαينιάστηκε ο κοινωνικός διάλογος μεταξύ της κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων για τις βασικές αρχές και τις προτεραιότητες της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος. Την περίοδο αυτή είχαμε και μια σειρά από εκθέσεις διάφορων επιτροπών στα πλαίσια του κοινωνικού διαλόγου και της κοινωνικής διαβούλευσης. Η συζήτηση για τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος ξεκίνησε το Μάιο του 1997 και προωθήθηκε μέσω μιας ανεξάρτητης Επιστημονικής Επιτροπής Κοινωνικού Διαλόγου για την Κοινωνική Ασφάλιση, η οποία συγκροτήθηκε από εκπροσώπους της Κυβέρνησης και εμπειρογνώμονες των κοινωνικών εταίρων.

Η τρίτη περίοδος (2000-2004) χαρακτηρίζεται από την τυποποίηση των αρχών της μεταρρύθμισης, όπως συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια δύο φάσεων.

Η πρώτη φάση (Μάιος 2000 - Μάιος 2001) επικεντρώθηκε στην εξέταση της οικονομικής βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος.

Οι προτεινόμενοι άξονες της μεταρρύθμισης καταγράφηκαν στο σχέδιο συζήτησης του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων *«Η προτεινόμενη μεταρρύθμιση του Ελληνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης»*, που κατατέθηκε τον Απρίλιο του 2001, επισημαίνοντας τόσο τις διαστάσεις της κρίσης των υφιστάμενων

πολιτικών στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης όσο και τις προοπτικές μετασχηματισμού τους.

Σύμφωνα με το σχέδιο, η ισορροπία του ασφαλιστικού συστήματος αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας, ενισχύοντας παράλληλα τις διαδικασίες κατοχύρωσης της κοινωνικής συνοχής και της καταπολέμησης των κινδύνων της φτώχειας και του αποκλεισμού.

Όμως τελικά το Σχέδιο δεν έγινε αποδεκτό λόγω των σχετικά δυσμενών συνεπειών του για την επάρκεια των ασφαλιστικών παροχών και της σημαντικότητας αντίδρασης των συνδικάτων και των εργαζομένων.

Η δεύτερη φάση (Οκτώβριος 2001 - Οκτώβριος 2002) προσανατολίστηκε στην κατοχύρωση των κοινωνικών διαστάσεων της μεταρρύθμισης.

Ύστερα από εξαντλητική διαδικασία διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους κατά τη διάρκεια του Α' εξαμήνου του 2002, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας επεξεργάστηκαν και κατέθεσαν στις αρχές Ιουνίου 2002 Σχέδιο νόμου για την αναδιοργάνωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, το οποίο τελικά ψηφίστηκε στα μέσα του Ιουνίου ως Νόμος 3029/2002 και φέρει τον τίτλο «Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης». Ο νόμος αυτός περιόρισε σημαντικά το ζήτημα της πολυδιάσπασης του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και περιείχε πολλές από τις θέσεις των Συνδικαλιστικών Οργανώσεων.

Η τέταρτη περίοδος (2004 – έως σήμερα) συμπίπτει με τη διακυβέρνηση της χώρας από τη Νέα Δημοκρατία, επαναθέτει το ζήτημα της οικονομικής βιωσιμότητας του συστήματος ως πρωταρχικό στόχο των μεταρρυθμίσεων με παράλληλη απομάκρυνση από τη λογική του όποιου Κοινωνικού Διαλόγου.

Η μεταρρύθμιση που πραγματοποιήθηκε το 2008 με τον Ν. 3655/2008, ο οποίος αναλύεται σε επόμενο κεφάλαιο, εστίασε κυρίως στην ενοποίηση όλων των ασφαλιστικών ταμείων σε 13 φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Οι κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης

Η ευρωπαϊκή ενοποίηση αποτελεί μια διαδικασία σταδιακής μεταφοράς κυριαρχικών αρμοδιοτήτων από τα κράτη μέλη προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, ως ιδιότυπη συμπολιτειακή οντότητα που διαφοροποιείται από κάθε άλλο διεθνή οργανισμό.⁴¹

Με την ιδρυτική Συνθήκη της Ρώμης ανατέθηκε στους κοινοτικούς θεσμούς ως κύρια αποστολή η δημιουργία μιας κοινής αγοράς μεταξύ των κρατών μελών, η οποία θα βασιζόταν αφ' ενός στην τελωνειακή ένωση και αφ' ετέρου στη διασφάλιση τεσσάρων θεμελιωδών ελευθεριών, δηλαδή της ελεύθερης κυκλοφορίας των βιομηχανικών και αγροτικών προϊόντων, της ελεύθερης μετακίνησης των μισθωτών εργαζομένων, της ελεύθερης εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών από επιχειρήσεις και ανεξάρτητους επαγγελματίες και της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων. Υπό αυτό το πρίσμα, κατά την ιδρυτική φάση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας η κοινωνική πολιτική υπήρξε λειτουργικά προσαρμοσμένη στον πρωταρχικό σκοπό της δημιουργίας της κοινής αγοράς και δεν αναγνωριζόταν ως αυτοτελής στόχος της ενοποίησης.⁴²

Με βάση τη Συνθήκη της Ρώμης, η κοινωνική πολιτική αποσκοπούσε κατ' ουσίαν στη βελτίωση των προϋποθέσεων για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, στη μείωση των εντάσεων που προκαλούν οι οικονομικές διαρθρωτικές μεταβολές στο πλαίσιο της ενοποιητικής διαδικασίας και στην αποτροπή του κοινωνικού ντάμπινγκ μεταξύ των κρατών μελών.⁴³

Η κατοχύρωση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων διασφάλισε τη δυνατότητά τους να μετακινούνται, να εγκαθίστανται και να εργάζονται ελεύθερα εντός της κοινής αγοράς, συμβάλλοντας στην αρτιότερη κατανομή του εργατικού δυναμικού στα κράτη μέλη. Συνέπεια της ελευθερίας μετακίνησης, εγκατάστασης και εργασίας, αποτέλεσε η ανάγκη διασύνδεσης των κοινωνικοασφαλιστικών συστημάτων των

⁴¹ Ήφαιστος Π., Θεωρία περιφερειακής ολοκλήρωσης, τόμος Α', στο: Κ. Στεφάνου, Αρ. Φατούρου, Θ. Χριστοδουλίδη (επιμ.), Εισαγωγή στις ευρωπαϊκές σπουδές, 2001, σελ. 125.

⁴² Σακελλαρόπουλος Θ., Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική, 1993, σελ. 39.

⁴³ Νικολακοπούλου – Στεφάνου Ηρώ, Η κοινωνική Ευρώπη. Ελλείμματα και προοπτικές, Αθήνα, 2002, σελ. 16.

κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των διακινούμενων εργαζομένων και να μην εμποδίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία τους.⁴⁴

Ενώ κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της ΕΟΚ, η διασύνδεση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης αντιμετωπίζονταν κυρίως μέσω των διμερών διακρατικών συμφωνιών, αφού ήταν οργανωμένα σύμφωνα με το πρότυπο Βίσμαρκ, η είσοδος των νέων κρατών με διαφορετικού τύπου κοινωνικοασφαλιστικά συστήματα (μπεβεριτζιανής κατεύθυνσης), κατέστησε εντονότερη την ανάγκη για συνολική ρύθμιση ζητημάτων σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση των διακινούμενων εργαζομένων και λήψη μέτρων προστασίας των κοινωνικοασφαλιστικών δικαιωμάτων τους.

Με τα άρθρα 39 και 42 της ΣυνθΕΚ καθορίζονται τις βασικές τεχνικές συντονισμού. Συγκεκριμένα, συνυπολογίζονται οι περίοδοι ασφάλισης για την κτήση του δικαιώματος, καταβάλλονται οι παροχές ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας των εργαζομένων και καταργούνται κάθε διακρίσεις λόγω ιθαγένειας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών.⁴⁵

Με τον κανονισμό 1408/71 (που θα αντικατασταθεί με τον Κανονισμό 883/2004) και συγκεκριμένα στα άρθρα 3, 10 και 13, ρυθμίζονται θέματα συντονισμού των ασφαλιστικών συστημάτων που αφορούν τους διακινούμενους εργαζόμενους στην Κοινότητα, έχοντας ως στόχο την προστασία και τη διευκόλυνση του δικαιώματος της ελεύθερης διακίνησης των προσώπων. Με τον Κανονισμό αυτό τα κράτη μέλη παραχωρούν στην Κοινότητα την αρμοδιότητα ρύθμισης των σχετικών θεμάτων.⁴⁶

Ενώ ωστόσο ο Κανονισμός επέτρεπε στους διακινούμενους εργαζόμενους τη διασφάλιση των σχετικών δικαιωμάτων, η προστασία αυτή δεν επεκτείνεται στα συστήματα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης. Παράλληλα όπως προέκυπτε από τα κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαπιστώνονταν μη αποδοτική χρησιμοποίηση και επένδυση των κεφαλαίων των ταμείων, συνέπεια των περιορισμών και των εμποδίων που έθεταν οι εθνικές νομοθεσίες και η μη λειτουργία της ελεύθερης παροχής

⁴⁴ Κοντιάδης Ξενοφών, Συνταγματικές Εγγυήσεις και Θεσμική οργάνωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας, Αθήνα – Κομοτηνή (εκδ. Σάκκουλα), 2004, σελ. 264.

⁴⁵ Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, άρθρα 39 και 42.

⁴⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1408/71 του Συμβουλίου της 14^{ης} Ιουνίου 1971 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, ΕΕ L 149 της 5.7.1971.

υπηρεσιών στις επικουρικές συντάξεις συνέπεια των διαφορών των φορολογικών συστημάτων.⁴⁷

Η πρώτη προσπάθεια για την θέσπιση ενός πλαισίου για τις επικουρικές συντάξεις επιχειρείται με την Οδηγία 98/49/EK. Στόχος ειδικότερα της Οδηγίας είναι η προστασία των δικαιωμάτων των ασφαλισμένων σε συστήματα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης, οι οποίοι διακινούνται από ένα κράτος μέλος σε άλλο, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία μισθωτών και μη μισθωτών εντός της Κοινότητας.⁴⁸

Το Μάρτιο του 2000 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας θέτει ένα νέο στρατηγικό στόχο «να γίνει η ΕΕ η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή.»⁴⁹

Η υλοποίηση του νέου αυτού στρατηγικού στόχου θα διευκολύνονταν με την εφαρμογή μιας νέας ανοικτής μεθόδου συντονισμού ως μέσο διάδοσης βέλτιστων πρακτικών και επίτευξης μεγαλύτερης σύγκλισης προς τους κύριους στόχους της Ε.Ε.

Η ΑΜΣ, βασίζεται σε μια πλήρως αποκεντρωμένη προσέγγιση, σεβόμενη την αρχή της επικουρικότητας, στην οποία η ΕΕ, τα κράτη μέλη, το περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία των πολιτών καλούνται να μετάσχουν ενεργά μέσω της ανάπτυξης διαφορετικών μορφών συνεργασίας.⁵⁰

Η μέθοδος αυτή γίνεται περισσότερο αποτελεσματική όταν η Επιτροπή και το Συμβούλιο προβαίνουν σε συστάσεις στα κράτη – μέλη. Οι στόχοι για την κοινωνική προστασία που τίθενται στην ΕΕ με βάση την ανοιχτή μέθοδο συντονισμού δεσμεύουν πολιτικά και όχι νομικά τους εθνικούς νομοθέτες. Πρακτικά όμως, κατά τη θέσπιση των εθνικών ρυθμίσεων, οι κοινοτικοί στόχοι δεν τίθενται υπό διαπραγμάτευση. Οι εθνικές ρυθμίσεις, τους εξειδικεύουν και τους συμπληρώνουν. Ενδεικτικά, οι στόχοι που έχουν τεθεί για τις συντάξεις αναφέρονται κυρίως στην επάρκειά τους, στην οικονομική

⁴⁷ Αγγελάκη Μαρίνα, Διδακτορική Διατριβή, Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και Κοινωνική Ασφάλιση. Η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού στον τομέα των Συντάξεων: Η περίπτωση της Ελλάδας, Αθήνα (Πάντειο Πανεπιστήμιο) 2009, σελ.21-22.

⁴⁸ Οδηγία 98/49/EK του Συμβουλίου της 29^{ης} Ιουνίου 1998 σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των μισθωτών και των μη μισθωτών που μετακινούνται εντός της Κοινότητας.

⁴⁹ European Council (2000), Presidency Conclusions, Lisbon European Council, 23 -24 March 2000.

⁵⁰ Αγγελάκη Μαρίνα, όπου και πριν, σελ. 28.

στήριξη των κοινωνικοασφαλιστικών συστημάτων και στον εκσυγχρονισμό τους με βάση τις αρχές της φιλελεύθερης οικονομικής πολιτικής.⁵¹

Η ΕΕ προκρίνει μεταρρυθμίσεις που στηρίζονται στη συνέργεια της κοινωνικής προστασίας με την οικονομία και την ανάπτυξη. Θεωρείται ότι η χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας είναι σε θέση να επιβραδύνει το ρυθμό της οικονομικής ανάπτυξης. Η διέξοδος από την κρίση εντοπίζεται στη συμμετοχή των εθνικών οικονομιών στον παγκόσμιο πλούτο. Οι εθνικές οικονομίες καλούνται να γίνουν ανταγωνιστικές, κάτι που σημαίνει ότι πρέπει να ενισχυθεί η επιστημονική πρωτοπορία, η καινοτομία, οι επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και σε υποδομές και να αναβαθμιστεί η δημόσια διοίκηση. Η αύξηση του ρυθμού της οικονομικής ανάπτυξης θα επιτρέψει την απρόσκοπτη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης και γενικότερα της κοινωνικής προστασία, παρά τη γήρανση του πληθυσμού και την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων. Με λίγα λόγια, η χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης συνδέεται άμεσα με την αύξηση του ΑΕΠ.

Για το λόγο αυτό, οι μεταρρυθμίσεις που επικεντρώνεται η ΕΕ προσβλέπουν στην ενίσχυση της απασχόλησης, προκειμένου να αντιμετωπισθεί το δημογραφικό πρόβλημα, στην εξασφάλιση της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών οργανισμών, στην ασφαλή και αποτελεσματική αξιοποίηση της περιουσίας των ασφαλιστικών οργανισμών και στην ορθολογική, σύγχρονη και με βάση την τελευταία τεχνολογία οργάνωση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.⁵²

⁵¹ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα (Επιμέλεια), Ο νέος ασφαλιστικός Νόμος, Ν 3655/2008 (ΦΕΚ Α' 58/3.4.2008), Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008,σελ.9.

⁵² Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα (Επιμέλεια), Ο νέος ασφαλιστικός Νόμος, Ν 3655/2008 (ΦΕΚ Α' 58/3.4.2008), Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008,σελ.9-11.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ο Νόμος 3655/2008 (ΦΕΚ Α' 58/3.4.2008)

3.1 Οι ρυθμίσεις του νέου Ασφαλιστικού Νόμου (Ν. 3655/2008)

Τον Απρίλιο του 2008, ύστερα από έντονες αντιδράσεις, η κυβέρνηση της Ν.Δ. ψηφίζει τελικά τον Ν. 3655/2008 για την «Διοικητική και Οργανωτική μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις.»

Κατά την αιτιολογική έκθεση του νόμου, *«επιχειρείται για πρώτη φορά μια τόσο βαθειά τομή στο ασφαλιστικό σύστημα της χώρας με ρυθμίσεις μακράς πνοής που αντιμετωπίζουν τα μεγάλα προβλήματα που έχουν συσσωρευτεί τις τελευταίες δεκαετίες σε κάθε μορφής ασφαλιστικούς φορείς που υπάρχουν στη χώρα μας...»*⁵³

Οι τομές αφορούν στο δημόσιο καθολικό υποχρεωτικό και αναδιανεμητικό σύστημα. Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι η κοινωνική ασφάλιση είναι μια μορφή αλληλεγγύης ανάμεσα στις παρούσες και τις μελλοντικές γενεές, ότι ο χαρακτήρας του ασφαλιστικού μας συστήματος είναι δημόσιος, υποχρεωτικός, αναδιανεμητικός, καθολικός και δεν αλλάζει και ότι το σύστημα εξακολουθεί να διαρθρώνεται σε τρεις βασικούς πυλώνες:

- Ο πρώτος αποτελείται από την κύρια και την επικουρική ασφάλιση
- Ο δεύτερος βασίζεται στην επαγγελματική ασφάλιση και
- Ο τρίτος στην ελεύθερη χρηματοδότηση.

Επίσης, επισημαίνεται ότι δεν θίγονται ώριμα συνταξιοδοτικά δικαιώματα όσον αφορά στις συντάξεις, ωστόσο αυτό δεν επεκτείνεται και σε άλλες ασφαλιστικές παροχές.

Ο Νόμος αυτός περιλαμβάνει δύο μέρη και συνολικά 154 άρθρα.

Το πρώτο μέρος περιέχει 13 κεφάλαια (άρθρα 1-139), που αναφέρονται κυρίως στις καταργήσεις, τις ομαδοποιήσεις και τις εντάξεις των ασφαλιστικών οργανισμών ή των κλάδων τους στους γενικούς οργανισμούς ή σε νέους που ιδρύονται με τον νόμο.

⁵³ Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Αιτιολογική Έκθεση Σχεδίου Νόμου, Αθήνα, 2008, σελ. 4.

Το δεύτερο μέρος περιέχει τρία κεφάλαια (άρθρα 140 – 54), τα οποία αφορούν στην προστασία της οικογένειας και της μητρότητας, στα ειδικά όρια ηλικίας συνταξιοδότησης και σε λοιπά ασφαλιστικά θέματα.⁵⁴

Πιο αναλυτικά:

- Εντάσσονται άμεσα στον κλάδο σύνταξης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, τα ταμεία: Ταμείο Συντάξεως Προσωπικού ΗΣΑΠ, Ταμείο Συντάξεως Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος, Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Τράπεζας Ελλάδος και οι κλάδοι σύνταξης των Ταμείων: Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Α.Ε. «Η ΕΘΝΙΚΗ», Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού ΟΤΕ και Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού ΕΤΒΑ καθώς και ο κλάδος σύνταξης του ΟΑΠ-ΔΕΗ που εντάσσεται στον κλάδο σύνταξης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ως αυτοτελής τομέας με πλήρη οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια και η μετονομασία του σε Τομέα Κύριας Ασφάλισης Προσωπικού – Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού.
- Εντάσσονται στο ΕΤΕΑΜ μια πλειάδα επικουρικών ταμείων και συστήνεται Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Ιδιωτικού Τομέα στο οποίο εντάσσονται επίσης μια σειρά επικουρικών ταμείων.
- Επίσης στο ΤΕΑΔΥ εντάσσονται μια σειρά από επικουρικά ταμεία δημοσίων υπαλλήλων και συστήνεται Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας Απασχολούμενων στα Σώματα Ασφαλείας (ΤΕΑΠΑΣΑ).
- Αντίστοιχα εντάσσονται στον ΟΑΕΕ οι κλάδοι κύριας ασφάλισης των εξής ταμείων: Ταμείου Ασφάλισης Ναυτικών Πρακτόρων και Υπαλλήλων (ΤΑΝΠΥ), του Ταμείου Πρόνοιας Ξενοδόχων, του Ταμείου Πρόνοιας και Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Ιπποδρομιών.
- Πέρα από τις εντάξεις έχουμε και τη δημιουργία του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ), στο οποίο εντάσσονται οι κλάδοι κύριας ασφάλισης του Ταμείου Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (ΤΣΜΕΔΕ), ως Τομέας Σύνταξης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (ΤΣΜΕΔΕ), ο κλάδος κύριας σύνταξης του Ταμείου Συντάξεως και Αυτασφαλίσεως Υγειονομικών (ΤΣΑΥ), ως Τομέας Σύνταξης και Ασφάλισης Υγειονομικών (ΤΣΑΥ) και το Ταμείο Νομικών, ως Τομέας Ασφάλισης Νομικών (ΤΑΝ) καθώς επίσης και μια σειρά επικουρικών και προνοιακών ταμείων εντασσόμενα αντίστοιχα στον κλάδο επικουρικής του ασφάλισης και στον κλάδο πρόνοιας.

⁵⁴ Βλ. παράρτημα για σχηματοποιημένη απεικόνιση των αλλαγών στο ασφαλιστικό σύστημα μετά τον Ν. 3655/2008.

- Αυτόνομα επιπλέον προβλέπεται η Σύσταση Ενιαίου Ταμείου Ασφάλισης Προσωπικού Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΕΤΑΠ-ΜΜΕ), όπου εντάσσονται όλα τα ταμεία κύριας και επικουρικής ασφάλισης των διάφορων κατηγοριών προσωπικού των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.
- Ιδρύεται Κεφάλαιο με την επωνυμία «Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών» το οποίο από 1-1-2009 θα έχει τους εξής πόρους: α. Ποσοστό 10% επί των ετησίων συνολικών εσόδων από την αποκρατικοποίηση Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών β. Ποσοστό 4% επί των ετησίων συνολικών εσόδων από το ΦΠΑ. γ. Ποσοστό 10% επί του συνόλου των ετησίως εισπραττομένων ποσών από κοινωνικούς πόρους από τους Φορείς, Κλάδους ή Λογαριασμούς Κοινωνικής Ασφάλισης.
- Τέλος, δημιουργείται Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας στο οποίο εντάσσονται όλα σχεδόν τα ταμεία κύριας, επικουρικής σύνταξης και πρόνοιας των τραπεζών και των ΔΕΚΟ καθώς και Ταμείο Πρόνοιας Ιδιωτικού Τομέα όπου εντάσσονται διάφορα ταμεία πρόνοιας και αντίστοιχα εντάσσονται στο Ταμείο Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΠΔΥ) διάφορα ταμεία πρόνοιας υπαλλήλων δημόσιων φορέων και στον ΟΠΑΔ διάφορα ταμεία ασθένειας υπαλλήλων δημόσιων φορέων.

Πέρα από τις συγχωνεύσεις και τις οργανωτικές – λειτουργικές αλλαγές ο νόμος προβλέπει και μια σειρά ασφαλιστικών ρυθμίσεων σχετικά με τα όρια συνταξιοδότησης και τον υπολογισμό των παροχών. Συγκεκριμένα, υπήρξε μια ιδιαίτερα εκτεταμένη αλλαγή στα όρια συνταξιοδότησης μιας σειράς ασφαλιστικών κατηγοριών που επιγραμματικά παρουσιάζονται ως εξής στους πίνακες που ακολουθούν:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Συνταξιοδοτικές διατάξεις που τροποποιούνται με τον Ν. 3655/2008 (Συνταξιοδότηση λόγω 35ετίας – Ασφαλισμένοι έως 31/12/1992)

Φορέας	Παλαιό θεσμικό πλαίσιο	Νέο θεσμικό πλαίσιο
ΙΚΑ-ΕΤΑΜ	10.500 ημέρες ασφάλισης. Συμπλήρωση 58ου έτους ηλικίας για άνδρες - γυναίκες.	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας από το 58ο στο 60ο με την προσθήκη ενός εξαμήνου για κάθε έτος με αρχή το 2013(άρθρο 143 παρ. 1 εδ. α').
Λοιπά Ταμεία	35 έτη ασφάλισης	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας ως το 60ο με την προσθήκη ενός εξαμήνου για κάθε έτος με αρχή το 2013 (άρθρο 143 παρ. 2).
Ειδικά Ταμεία Μισθωτών	Συμπλήρωση 58ου έτους για τους από 1.1.1983 ως 31.12.1992.	
Ταμείο Τύπου	Συμπλήρωση 55ου ή 58ου έτους για τους από 1.1.1983 ως 31.12.1992.	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας ως το 60ο έτος με την προσθήκη ενός εξαμήνου για κάθε έτος με αρχή το 2013 (άρθρο 143 παρ. 3).
Ταμείο Αυτοαπασχολούμενων	Συμπλήρωση 60ου έτους για τους άνδρες - 58ου για τις γυναίκες.	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας των γυναικών ως το 60ο έτος από το 2013 με την προσθήκη ενός εξαμήνου για κάθε έτος (άρθρο 143 παρ. 4).

Πηγή: Καλλιαντέρης Χρήστος, *Ρυθμίσεις του νέου Ασφαλιστικού Νόμου (Ν. 3655/2008)*, www.epixeirisi.gr, (πρόσβαση στις 22/04/09).

**ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Συνταξιοδοτικές διατάξεις μητέρων ανηλίκων τέκνων
(Ασφαλισμένων έως 31/12/1992)**

Φορέας	Παλαιό θεσμικό πλαίσιο	Νέο θεσμικό πλαίσιο
ΙΚΑ - ETAM	5.500 ημέρες ασφάλισης και 55ο έτος για πλήρη σύνταξη και 50ο έτος για μειωμένη.	Σταδιακή κατάργηση της δυνατότητας για λήψη μειωμένης σύνταξης στο 50ο έτος με την προσθήκη ενός έτους, αρχίζοντας από 1.1.2010 και ως τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας. Οι ίδιες διατάξεις εφαρμόζονται σε όλους τους φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπ. Κοινωνικής Προστασίας - Απασχόλησης πλην ΟΓΑ.
Ταμείο Τύπου	(ΤΣΠΕΑΘ) 15 έτη ασφάλισης - 50 ετών.	Αύξηση συντάξιμου χρόνου ΤΣΠΕΑΘ από 1.1.2012 κατά 6 μήνες ετησίως και ως τη συμπλήρωση 20 ετών και ηλικίας 55 ετών.
Ταμείο Τύπου	(ΤΣΕΥΠ ΑΘ) 20 έτη ασφάλισης – 50 ετών.	Αύξηση ορίου ηλικίας στο ΤΣΠΕΑΘ και στο ΤΣΕΥΠ ΑΘ, από το 2013 ανά έτος και ως συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας που αποτελεί και το γενικό όριο για τις ασφαλισμένες των ταμείων αυτών.
	(ΤΑΙΣΥΠ) 20 έτη ασφάλισης - 55 ετών ΤΣΕΥΠ Θεσσαλονίκης. Δεν υπάρχει ειδική πρόβλεψη.	Όριο ηλικίας στο ΤΑΙΣΥΠ παραμένουν τα 55 έτη. Θεσπίζονται διατάξεις άμεσης εφαρμογής, όμοιες με τις ισχύουσες για το ΤΠΕΥΠ Αθηνών (άρθρο 144 παρ. 3 εδ. γ').
	(ΤΑΤΤΑ) 5.500 ημέρες ασφάλισης και 55ο έτος για πλήρη σύνταξη και 50ο έτος για μειωμένη.	Καταργείται σταδιακά η δυνατότητα για λήψη μειωμένης σύνταξης στο 50ο έτος με την προσθήκη ενός έτους με αρχή από 1.1.2010 και ως την συμπλήρωση του 55ου. Αυξάνεται ο συντάξιμος χρόνος από 1.1.2013 κατά ένα εξάμηνο ή 150 ημέρες και ως τη συμπλήρωση 6.000 ημερών ασφάλισης.
Ταμείο Αυτοαπασχολούμενων	Ταμείο Νομικών και ΤΑΝΠΥ- Ηλικία συνταξιοδότησης 50 ετών.	Σταδιακή αύξηση ορίου ηλικίας και ως το 55ο έτος με την προσθήκη ενός χρόνου κατά έτος με αρχή το 2013. Επίσης από 1.1.2017 απαιτούνται 25 χρόνια ασφάλισης για το ταμείο Νομικών και 25 χρόνια ασφάλισης για το ΤΑΝΠΥ από 1.1.2012 (άρθρο 144 παρ. 4 και Ν 2084/1992).
Ειδικό Ταμείο Μισθωτών	25 έτη ασφάλισης ηλικία 50 ετών.	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας και ως το 55ο έτος με την προσθήκη ενός χρόνου κατά έτος με αρχή το 2013.

Πηγή: Καλλικαντέρης Χρήστος, Ρυθμίσεις του νέου Ασφαλιστικού Νόμου (Ν. 3655/2008), www.epixeirisi.gr, (πρόσβαση στις 22/04/09).

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Συνταξιοδοτικές διατάξεις μητέρων ανηλίκων τέκνων
(Ασφαλισμένων από 01/01/1993 και έπειτα)**

Φορέας	Παλαιό θεσμικό πλαίσιο	Νέο θεσμικό πλαίσιο
IKA- ETAM	Πολύτεκνες μητέρες με 3 και άνω παιδιά και 6.000 ημέρες ασφάλισης λαμβάνουν πλήρη σύνταξη με μείωση του ορίου ηλικίας κατά 3 χρόνια από το 65ο έτος ηλικίας τους για κάθε παιδί και μέχρι 5 παιδιά.	Πολύτεκνες μητέρες με 3 και άνω παιδιά λαμβάνουν πλήρη σύνταξη με μείωση του ορίου ηλικίας κατά 2 χρόνια από το 65ο έτος για κάθε παιδί και μέχρι 5 παιδιά (άρθρο 144 παρ.7 περ. β).
IKA- ETAM	Μητέρες ανηλίκων τέκνων με 6.000 ημέρες ασφάλισης και ηλικία 50 ετών ελάμβαναν μειωμένη σύνταξη.	Αυτή η κατηγορία μητέρων από 1.1.2007 λαμβάνουν σύνταξη με όριο ηλικίας τα 55 έτη. Καταργείται η διάταξη και προς τούτο από 1.1.2009 προστίθεται κατ' έτος συν 1 χρόνος στο όριο ηλικίας τους (άρθρο 144 παρ. 6 περ. α').

Πηγή: Καλλιαντέρης Χρήστος, Ρυθμίσεις του νέου Ασφαλιστικού Νόμου (Ν. 3655/2008), www.epixeirisi.gr, (πρόσβαση στις 22/04/09).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Συνταξιοδοτικές διατάξεις βαρέων-ανθυγιεινών ασφαλισμένων έως 31.12.1992

Φορέας	Παλαιό θεσμικό πλαίσιο	Νέο θεσμικό πλαίσιο
IKA-ETAM	10.500 ημέρες ασφάλισης στο IKA- ETAM από τις οποίες 7.500 σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και συμπλήρωση: α) του 55ου έτους για πλήρη σύνταξη β) του 53ου για μειωμένη σύνταξη.	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας από το 55ο στο 57ο έτος για πλήρη σύνταξη και από το 53ο στο 55ο για μειωμένη, με την προσθήκη ενός εξαμήνου για κάθε έτος με αρχή το 2013. Στο χρόνο των 10.500 ημερών ασφάλισης υπολογίζεται και ο χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας, όχι όμως ως βαρέα. (άρθρο 143 παρ.1 εδ. β').

Πηγή: Καλλιαντέρης Χρήστος, Ρυθμίσεις του νέου Ασφαλιστικού Νόμου (Ν. 3655/2008), www.epixeirisi.gr, (πρόσβαση στις 22/04/09).

Επίσης,

- Καταργείται το δικαίωμα λήψης μειωμένης σύνταξης των ασφαλισμένων από τις 1.1.1993 και μετά με 10.500 ημέρες ασφάλισης και ηλικία 55 ετών (άρθρο 143).
- Το ποσοστό μείωσης ανά μήνα της σύνταξης γήρατος που χορηγούσαν με μειωμένο όριο ηλικίας, εφεξής θα ανέρχεται σε 1/200 ανά μήνα που υπολείπεται έως το πλήρες χρονικό όριο (άρθρο 145 παρ. 3).
- Παρατείνεται η προθεσμία συνταξιοδότησης με 3.500 ημέρες ασφάλισης όσων είναι 65 ετών και δεν λαμβάνουν άλλη σύνταξη (άρθρο 2 Ν 3029/2002 και άρθρο 147 παρ. 1 του παρόντος νόμου).

Οι διατάξεις του νόμου προβλέπουν επίσης μια μεταβατική περίοδο προσαρμογής, σύμφωνα με τα οποίες τα παραπάνω θα αρχίσουν να εφαρμόζονται από το 2013. Αυτή η πρόβλεψη αιτιολογείται από την ανάγκη να μην επηρεασθούν ώριμα συνταξιοδοτικά δικαιώματα.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, τα εποπτευόμενα από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας ταμεία θα συγχωνευθούν σε 13⁵⁵, πέντε κύριας ασφάλισης έξι επικουρικά και δύο φορείς πρόνοιας. Αυτά είναι τα εξής:

Ταμεία Κύριας Ασφάλισης:

- ΙΚΑ - ETAM
- ΟΑΕΕ
- ΟΓΑ
- Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ)
- Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΕΤΑΠ-ΜΜΕ)

Ταμεία Επικουρικής Ασφάλισης:

- Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ)
- Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Ιδιωτικού Τομέα (ΤΕΑΙΤ)
- Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (ΤΑΥΤΕΚΩ)
- Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ)

⁵⁵ Για μεγαλύτερη ανάλυση βλέπε Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Τεύχος πρώτο, Αρ. φύλλου 58, 3/4/08, Νόμος υπ' αριθ. 3655.

- Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας Απασχολουμένων στα Σώματα Ασφαλείας (ΤΕΑΠΑΣΑ)
- Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (ΕΤΑΤ).

Φορείς Πρόνοιας:

- Ταμείο Πρόνοιας Ιδιωτικού Τομέα (ΤΑΠΙΤ)
- Ταμείο Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΠΔΥ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η αξιολόγηση της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης - Προβλήματα και κίνδυνοι που διαφαίνονται στον Ν. 3655/2008

Όπως αναφέραμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, ο Ν. 3655/2008, περιλαμβάνει τόσο διοικητικές μεταρρυθμίσεις όσο και ασφαλιστικές και οργανωτικές ρυθμίσεις.

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξετάσουμε ξεχωριστά τα διαφορετικά αυτά «κομμάτια» του νέου ασφαλιστικού νόμου προσπαθώντας να διερευνήσουμε τα προβλήματα και τους κινδύνους που προκύπτουν.

Συγκεκριμένα, θα εξετάσουμε αν οι ρυθμίσεις του νόμου επιτυγχάνουν τους στόχους που ετέθησαν στην αιτιολογική έκθεση και αν και κατά πόσο θίγονται τα δικαιώματα των ασφαλισμένων τόσο των καταργούμενων ταμείων, όσο και των νέων που δημιουργήθηκαν.

4.1. Η διοικητική μεταρρύθμιση

Στους ενιαίους ασφαλιστικούς οργανισμούς που δημιουργούνται ή στους ήδη υφιστάμενους γενικούς προβλέπονται οι βασικοί κοινωνικοασφαλιστικοί κλάδοι (κύριας ασφάλισης, επικουρικής ασφάλισης, ασθενείας και πρόνοιας) στους οποίους εντάσσονται ως «τομείς» οι κλάδοι των καταργούμενων ασφαλιστικών οργανισμών.⁵⁶

⁵⁶ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα (Επιμέλεια), όπου και πριν, σελ. 12. «Ο όρος τομέας είναι καινοφανής στο ελληνικό δίκαιο κοινωνικής ασφάλισης και περιγράφει υποδιαίρεση του ασφαλιστικού κλάδου του ενιαίου ή του γενικού οργανισμού, η οποία αντιστοιχεί στον εντασόμενο κάθε φορά κλάδο των καταργούμενων ασφαλιστικών οργανισμών.»

Έτσι, δεν επέρχεται η απλοποίηση της διοικητικής οργάνωσης και των διοικητικών υπηρεσιών που διατείνεται η αιτιολογική έκθεση, αφού ουσιαστικά, στα ενιαία ταμεία που δημιουργούνται συνεχίζουν να υπάρχουν οι ίδιες υποδιαιρέσεις που υπήρχαν και πριν αλλά με την ονομασία πλέον «τομέας» και όχι κλάδος.

Η κινητή και ακίνητη περιουσία και οι πόροι των εντασσόμενων, ως τομέων, κλάδων μεταβιβάζονται κατά το άρθρο 136 παρ. 3 του νόμου στο ενιαίο ταμείο ή στο ήδη υφιστάμενο ταμείο που καθίσταται καθολικός διάδοχος των καταργούμενων ασφαλιστικών οργανισμών και παράλληλα αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις τους.⁵⁷ Ωστόσο ο νόμος περιέχει πολλές αντιφάσεις αφού σε πολλά άλλα άρθρα αναφέρεται ότι η ακίνητη και κινητή περιουσία των εντασσόμενων κλάδων περιέχεται στους αυτοτελείς τομείς ως καθολικούς διαδόχους των εντασσόμενων ταμείων και κλάδων, ενώ σε άλλα αναφέρεται ότι ο καθολικός διάδοχος καθίσταται ο ενιαίος ασφαλιστικός οργανισμός. Το ερώτημα που τίθεται είναι μήπως ερμηνευτικά συνάγεται ότι οι τομείς διατηρούν και την περιουσιακή τους αυτοτέλεια.⁵⁸

Με τον νέο ασφαλιστικό νόμο, δεν επιτυγχάνονται οι σκοποί του δημόσιου συμφέροντος που επικαλείται ο νομοθέτης καθώς μειώνεται η συνοχή του συστήματος και αυξάνεται η πολυπλοκότητά του. Μέχρι πριν, οι ασφαλιστικοί οργανισμοί κάλυπταν γενικά το σύνολο των ασφαλιστικών κλάδων για συγκεκριμένη επαγγελματική ομάδα, ενώ τώρα, δημιουργούνται ασφαλιστικοί οργανισμοί ανά ασφαλιστικό κλάδο. Επίσης, δεν εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος αφού η εξοικονόμηση των διοικητικών δαπανών δεν αφορά στις διοικητικές υπηρεσίες αφού αυτές διατηρούνται ανέπαφες και δεν μειώνονται.

Ο νομοθέτης, δεν ορίζει επίσης, τις διαδικασίες και τις προδιαγραφές ελέγχου των οικονομικών των ταμείων ούτε και τα προσόντα των ελεγκτών, συνεπώς, δεν αναβαθμίζεται ούτε η εποπτεία ούτε ο οικονομικός έλεγχος των ταμείων όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση.⁵⁹

Όσον αφορά το θέμα των ελλειμμάτων και γενικότερα της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών οργανισμών δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί αν δεν εντοπισθούν ανά ασφαλιστικό οργανισμό τα αίτια των ελλειμμάτων και οι δυνατότητες ανάκαμψης. Στην

⁵⁷ Εφημερίδα της Ελληνικής Κυβερνήσεως, Νόμος υπ' αριθμόν 3655, Φύλλο 58, Τεύχος πρώτο, άρθρο 136, παρ. 3, 03/04/2008.

⁵⁸ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα (Επιμέλεια), όπου και πριν, σελ. 13.

⁵⁹ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα (Επιμέλεια), όπου και πριν, σελ. 13-15.

αιτιολογική έκθεση, απλά διαπιστώνεται η ύπαρξη ελλειμμάτων, δεν προηγήθηκε κάποια μελέτη που να δείχνει την αιτία των ελλειμμάτων και τον τρόπο συρρίκνωσής τους. Επομένως η ενοποίηση δεν θα λύσει από μόνη της το πρόβλημα αυτό.⁶⁰

Η εν λόγω μεταρρύθμιση, δεν στηρίζεται σε οικονομικές και αναλογιστικές μελέτες για τις επιπτώσεις της στο ασφαλιστικό σύστημα και στους επιμέρους ασφαλιστικούς οργανισμούς και στους ασφαλισμένους.

Επίσης, πριν την κατάθεση του νομοσχεδίου προηγήθηκε μια μεγάλη περίοδος κατά την οποία γινόταν γενική και αόριστη συζήτηση για το ασφαλιστικό. Ωστόσο, ο διάλογος προϋποθέτει να έχουν τεθεί οι βασικοί άξονες της μεταρρύθμισης με συγκεκριμένο τρόπο και να έχουν κατατεθεί από τους κοινωνικούς εταίρους εναλλακτικές προτάσεις και επιχειρήματα υπέρ και κατά της μεταρρύθμισης. Την κατάθεση του νομοσχεδίου, το περιεχόμενο του οποίου ήταν απόρρητο, ακολούθησε η άμεση ψήφισή του με πλειοψηφία μόνο των 151 βουλευτών του κυβερνώντος κόμματος. Προφανώς υπήρχε ο φόβος των απεργιών διαρκείας και των συνεχών κινητοποιήσεων. Κατά συνέπεια, δεν υπήρξε πραγματικός διάλογος με όλες τις δυσμενείς συνέπειες που συνεπάγεται η απουσία του για την επίλυση του ασφαλιστικού προβλήματος.⁶¹

Τέλος, η διοικητική μεταρρύθμιση δεν προσβάλλει ευθέως τα περιουσιακά δικαιώματα των ασφαλισμένων αφού δεν θίγει τις ασφαλιστικές παροχές. Ωστόσο επεμβαίνει δυσμενώς στο ασφαλιστικό κεφάλαιο με δύο τρόπους. Πρώτον, με την κατανομή των πόρων και της περιουσίας των εντασσόμενων ταμείων στους κλάδους η οποία κατά τον νόμο γίνεται με βάση τις εισφορές σε κάθε κλάδο. Δεύτερον, με την πρόβλεψη ότι η περιουσία των καταργούμενων οργανισμών ανήκει πλέον στον ενιαίο οργανισμό ή στον γενικό οργανισμό και τη διαχειρίζεται το ΔΣ.⁶²

4.2 Οι οργανωτικές ρυθμίσεις

Μία από τις οργανωτικές ρυθμίσεις του Ν. 3655/2008, είναι η σύσταση του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ), (άρθρα 149-150).

⁶⁰ Ρομπόλης Σάββας, Συνέντευξη σε ραδιοφωνικό σταθμό στις 12/03/08, ανάρτηση από ραδιοσυνεντεύξεις on-air, www.vasadam-sinentefxeis.blogspot.com, (πρόσβαση στις 10/04/09).

⁶¹ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα (Επιμέλεια), όπου και πριν, σελ. 17.

⁶² Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα (Επιμέλεια), όπου και πριν, σελ. 18.

Επιχειρείται με αυτό τον τρόπο η δημιουργία αποθεματικών για τη χρηματοδότηση των κλάδων συντάξεως των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης για τη διασφάλιση των συντάξεων μετά την 1.1.2019. Οι πόροι του ορίζονται σε ποσοστό 10% από τα ετήσια έσοδα των αποκρατικοποιήσεων του δημοσίου, σε 4% από τα ετήσια έσοδα του ΦΠΑ και σε 10% από τα έσοδα από κοινωνικούς πόρους των ασφαλιστικών οργανισμών και τις αποδόσεις των κεφαλαίων του.

Ωστόσο, έχουμε και την κατάργηση του Λογαριασμού Αλληλεγγύης Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (ΛΑΦΚΑ), τα κεφάλαια του οποίου μεταφέρονται στον Λογαριασμό Βελτίωσης Κοινωνικής Ασφάλισης (ΛΒΚΑ). Ο ΛΑΦΚΑ είχε συσταθεί σαν ενίσχυση των ασφαλιστικών οργανισμών που αντιμετώπιζαν οικονομικά προβλήματα. Παρόλο που στην αιτιολογική έκθεση επισημαίνεται ότι τα προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν, ο ΛΑΦΚΑ καταργείται δείχνοντας έτσι μια ασυνέπεια ως προς τους επιδιωκόμενους στόχους.

Μια άλλη οργανωτική ρύθμιση είναι αυτή της δημιουργίας του Αριθμού Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ), (άρθρο 153). Ο αριθμός αυτός θα χορηγείται από την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (ΗΔΙΚΑ ΑΕ) μέσω των ΚΕΠ. Ωστόσο, η ρύθμιση αυτή θα μπορούσε να γίνει και με βάση τις εξουσιοδοτήσεις που παρέχουν οι νόμοι για τα ΚΕΠ, για την ΗΔΙΚΑ ΑΕ και για τον ΑΜΚΑ.⁶³

Όσον αφορά την επέκταση του ειδικού σώματος ιατρών του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ (άρθρο 152), σχετικά με τη συμμετοχή τους στις υγειονομικές επιτροπές της περιφέρειας για την καταβολή αναπηρικών συντάξεων, ο νόμος από μόνος του απαξιώνει την αντικειμενικότητα της κρίσης των ήδη υπάρχοντων γιατρών της περιφέρειας. Τα αίτια του πλήθους των αναπηρικών συντάξεων, θα πρέπει να αναζητηθούν στο ότι συνήθως οι επιτροπές δεν απαρτίζονται από κατάλληλα επιφορτισμένο με την εκάστοτε πάθηση ιατρικό προσωπικό και επίσης, υπάρχουν περιπτώσεις που ο επανέλεγχος της περίπτωσης θεωρείται άσκοπος και δεν θα έπρεπε να απασχολεί πλέον τις υγειονομικές επιτροπές.

Τέλος, τα μέτρα κατά της εισφοροδιαφυγής (άρθρο 151), με την σύσταση μικτών κλιμακίων από το ΣΕΠΕ και το ΙΚΑ – ΕΤΑΜ για τον έλεγχο των χώρων εργασίας, δεν επαρκούν για τη μείωση της μαύρης εργασίας. Για την καλύτερη αντιμετώπιση του προβλήματος θα έπρεπε να αναζητηθούν άλλα μέτρα όπως για παράδειγμα η υπό

⁶³ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα (Επιμέλεια), όπου και πριν, σελ. 25.

προϋποθέσεις επιδότηση των επιχειρήσεων για νέες θέσεις απασχόλησης ή για επιδότηση των ασφαλιστικών εισφορών, ούτως ώστε να διευκολυνθεί η πλήρης ένταξη των υποαπασχολούμενων στην οικονομική ζωή.

4.3 Οι ασφαλιστικές ρυθμίσεις

Οι ασφαλιστικές ρυθμίσεις στο νέο νόμο αποτυπώνονται μόλις σε 13 από τα 152 άρθρα του παρόντος νόμου και αφορούν τόσο σε θετικές όσο και σε αρνητικές ρυθμίσεις για τους ασφαλισμένους.

Ένα από τα σημαντικότερα θέματα της μεταρρύθμισης αυτής που αποτέλεσε κεντρικό θέμα συζήτησης αφορά στην σταδιακή αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης που αναλυτικά αναφέραμε στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσης εργασίας.

Η σταδιακή αύξηση των ειδικών ορίων συνταξιοδότησεως αποτελεί μια δυσμενή μεταβολή, η οποία ωστόσο δεν είναι δυσανάλογη, διότι και μετά την αύξηση τα όρια αυτά παραμένουν χαμηλότερα κατά τουλάχιστον πέντε έτη από το γενικό όριο των 65 ετών.

Όσον αφορά την σταδιακή αύξηση της συνταξιοδότησης των μητέρων με ανήλικα τέκνα (άρθρο 144), αν και δυσμενής, συνδυάζεται με τη λήψη άλλων μέτρων προστασίας της μητρότητας και μάλιστα μέτρων που ενισχύουν την μητέρα την εποχή που έχει πράγματι ανάγκη προστασίας αφού τα παιδιά χρειάζονται καθοδήγηση κυρίως στα πρώτα χρόνια τους όπου και διαπλάθεται ο χαρακτήρας τους.

Τα νέα θετικά μέτρα για την προστασία της μητρότητας, παραπέμπουν στον άρθρο 143 και συγκεκριμένα στην εξάμηνη άδεια πέραν της άδειας λοχείας, κατά τη διάρκεια της οποίας οι μητέρες θα λαμβάνουν τον κατώτατο μισθό και αναλογία δώρου από τον ΟΑΕΔ. Επίσης, ο ΟΑΕΔ θα καταβάλει τις ασφαλιστικές εισφορές. Η διάταξη αυτή, ενισχύει πράγματι τη μητρότητα, συμβάλλει στην εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και αντιμετωπίζει το δημογραφικό ζήτημα.

Επίσης θετική ρύθμιση, είναι και η αναγνώριση με εξαγορά πλασματικού χρόνου ασφαλίσεως στη μητέρα για κάθε παιδί το οποίο έχει γεννηθεί από το 2000 και έπειτα.

Επίσης, η σύνδεση της συνταξιοδότησης με τα 35 χρόνια ασφαλίσεως συνδέεται άμεσα με τα μέτρα που προωθούνται για την παραμονή στην απασχόληση, δίνοντας έτσι λύση στο δημογραφικό πρόβλημα που αρχίζει να γίνεται εντονότερο τα τελευταία

χρόνια. Σε αυτή τη λογική, εξετάζονται και τα νέα μέτρα για την παραμονή στην απασχόληση, όπως η μείωση των πρόωρων συντάξεων σε 6% ετησίως από 4,5% που ήταν μέχρι πρότινος και παράλληλα η προσαύξηση της σύνταξης κατά 3,3% για κάθε χρόνο παραμονής στην εργασία και μέχρι τρία έτη συνολικά.

Ωστόσο, αυτά τα μέτρα, για να είναι αποτελεσματικά, θα έπρεπε να συνοδεύονται και από μέτρα αύξηση των θέσεων απασχόλησης ούτως ώστε να συρρικνωθούν τα υψηλά ποσοστά ανεργίας στις νεαρές ηλικίες.

Ένα από τα σοβαρά πλήγματα της νέας ασφαλιστικής μεταρρύθμισης για την επικουρική ασφάλισης και τα δικαιώματα των εργαζομένων, αφορά στο άρθρο 146 του παρόντος νόμου, για τον καθορισμό των ανώτατων ορίων για την επικουρική σύνταξη σε ποσοστό 20% των συντάξιμων αποδοχών, αφού για τα ποσά αυτά δεν προβλέπεται τριμερής χρηματοδότηση (κρατική συμμετοχή).

Το ύψος της επικουρικής συντάξεως θα έπρεπε να καθορίζεται μετά τη σύνταξη αναλογιστικής μελέτης για τον κλάδο επικουρικής σύνταξης κάθε ταμείου, κάτι που δεν έγινε. Η διάταξη προβλέπει ότι ποσοστό μεγαλύτερο του 20% μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά από απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και εφόσον το επιτρέπει η οικονομική κατάσταση του ασφαλιστικού οργανισμού. Ωστόσο, αυτή η εξαίρεση του κανόνα δημιουργεί περαιτέρω σκέψεις για μη νόμιμες διευθετήσεις του θέματος.

Τέλος, μια άλλη αρνητική ρύθμιση του Ν.3655/2008, αφορά στην αύξηση των ημερών εργασίας που απαιτούνται για να καθιερώσει κανείς δικαίωμα για υγειονομική περίθαλψη, από τη στιγμή μάλιστα που δεν υπάρχει κάποιος άλλος φορέας που να παρέχει αυτό το δικαίωμα. Κάτι τέτοιο έρχεται αντιμέτωπο με τους σκοπούς του κράτους πρόνοιας.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ (Ο.Α.Ε.Ε.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1 Η σύσταση του Ο.Α.Ε.Ε

Το 1992, όπως αναφέραμε και στο προηγούμενο μέρος της παρούσης εργασίας, θεσμοθετήθηκε και καθιερώθηκε το ίδιο συνταξιοδοτικό σύστημα σε όλη την έκταση της ασφάλισης με τη γενική του όρου έννοια, για τους ασφαλιζόμενους για πρώτη φορά από την 1.1.1993 και μετά. Τα χαρακτηριστικά του συστήματος αυτού, που είναι και λιγότερο γενναιόδωρο σε σχέση με τα προηγούμενα, είναι η αύξηση των εισφορών και η μείωση των παροχών. Με δυο λόγια, το έτος αυτό, τραβιέται μία διαχωριστική γραμμή μεταξύ Νέων και Παλαιών Ασφαλισμένων και καθιερώνεται για τους πρώτους, ένα ασφαλιστικό καθεστώς, εντελώς διάφορο, σε όλα τα επί μέρους θέματα ασφάλισης και παροχών, έναντι εκείνου που ίσχυε για τους μέχρι 31.12.1992 (παλαιούς).

Πριν το 1993, υπήρχαν επτά ταμεία αυτοαπασχολουμένων: ΤΕΒΕ, ΤΑΕ, ΤΣΑ, ΤΑΝΠΥ (Ναυτικών Πρακτόρων), ΤΣΑΥ (Υγειονομικών), Ταμείο Νομικών και ΤΣΜΕΔΕ (Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων έργων), καθένα από τα οποία είχε το δικό του καθεστώς ως προς τις προϋποθέσεις, τον υπολογισμό της σύνταξης και τις παροχές.

Ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.) ιδρύθηκε με το Νόμο 2676/1999 και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Με το Π.Δ. 154/4-8-2006 που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 167τΑ/4-8-06 κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 2 του αρ. 12 του Ν. 2676/99 από 01/01/07 ενοποιήθηκαν τα τρία Ασφαλιστικά Ταμεία Τ.Ε.Β.Ε – Τ.Σ.Α – Τ.Α.Ε. και τέθηκε σε λειτουργία ο Ο.Α.Ε.Ε.

Ο Οργανισμός περιλαμβάνει τον Κλάδο Σύνταξης και τον Κλάδο Ασθενείας, είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και αποτελεί Φορέα Κύριας Ασφάλισης των υπαγόμενων στην ασφάλιση αυτού προσώπων.

Σκοπός του Οργανισμού είναι η ασφαλιστική κάλυψη των υπαγόμενων σε αυτό προσώπων, σε περίπτωση γήρατος, αναπηρίας, θανάτου, ατυχήματος, ασθενείας και μητρότητας καθώς και των μελών της οικογένειάς τους, σε περίπτωση ασθενείας ή θανάτου τους.

Από την έναρξη λειτουργίας του ΟΑΕΕ (1-1-07) όλοι οι ασφαλισμένοι των καταργούμενων ταμείων μεταφέρονται στον ΟΑΕΕ και θεωρούνται ασφαλισμένοι του νέου Οργανισμού.

Πιο συγκεκριμένα:

- Με τις διατάξεις του **Π.Δ. 154/06** ρυθμίζονται όλα τα θέματα σχετικά με τη διάρθρωση των Υπηρεσιών του Ο.Α.Ε.Ε
- Με τις διατάξεις του **Π.Δ. 258/05 «Καταστατικό του Οργανισμού Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ)» και Π.Δ. 5/07** ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν την ασφάλιση και τις παροχές των υπαγομένων προσώπων του Ο.Α.Ε.Ε.
- Με σχετικές διατάξεις του **Ν.3518/06** ρυθμίζονται θέματα Διοικητικής φύσεως, θέματα ασφάλισης και θέματα παροχών του Ο.Α.Ε.Ε.
- Οι διατάξεις της **Υπουργικής απόφασης Φ80.000/7228/308/06 «Κανονισμός Ασφαλιστικής λειτουργίας Οργανισμού Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών Ο.Α.Ε.Ε.»** ρυθμίζουν διαδικαστικά θέματα ασφάλισης και παροχών του Ο.Α.Ε.Ε. (Δικαιολογητικά και διαδικασίες για τη διεκπεραίωση των αιτημάτων των ασφαλισμένων του).

Ειδικότερα, στα άρθρα 1-4, 6-12 και 18 του Π.Δ. 258/05 **«Καταστατικό του Οργανισμού Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ)»** ρυθμίζονται θέματα ασφάλισης του ΟΑΕΕ, δηλαδή τα ασφαλιζόμενα στον Ο.Α.Ε.Ε. πρόσωπα, τα εξαιρούμενα από την ασφάλιση του Ο.Α.Ε.Ε. πρόσωπα, οι προϋποθέσεις προαιρετικής ασφάλισης, οι χρόνοι προϋπηρεσίας που δύναται να αναγνωρίσουν, η διαδικασία υπαγωγής στην ασφάλιση, η έναρξη, η διάρκεια και η λήξη της ασφαλιστικής σχέσης των ασφαλισμένων με τον Οργανισμό, καθώς και η ασφαλιστική τακτοποίηση των υπαχθέντων καθοιονδήποτε τρόπο στην ασφάλιση των καταργούμενων Ταμείων Τ.Ε.Β.Ε.-Τ.Α.Ε.-Τ.Σ.Α., οι οποίοι μεταφέρθηκαν στον Ο.Α.Ε.Ε και θεωρούνται ασφαλισμένοι του.

1.2 Πρόσωπα υπαγόμενα στην ασφάλιση του Ο.Α.Ε.Ε.

1.2.1 Πρόσωπα υποχρεωτικά υπαγόμενα στην ασφάλιση

Στην υποχρεωτική ασφάλιση του Ο.Α.Ε.Ε υπάγονται όλα τα παρακάτω πρόσωπα ηλικίας άνω των 18 ετών αδιακρίτως φύλου και υπηκοότητας, που ασκούν τη δραστηριότητά τους, στην Ελλάδα:

1. Οι επαγγελματίες και βιοτέχνες που διατηρούν επαγγελματική και βιοτεχνική στέγη. Ως στέγη νοείται και η οικία ή οποιοδήποτε μέρος όπου ασκείται επάγγελμα ή βιοτεχνία.
2. Τα ασκούντα εμπορία πρόσωπα τα οποία υπάγονται σε Εμπορικό ή Βιομηχανικό, επαγγελματικό ή Βιοτεχνικό Επιμελητήριο.
3. Οι Χρηματιστές, Μεσίτες, Αντικριστές του Χ.Α.Α., επιχειρηματίες κινηματογράφου και εκτελωνιστές.
4. Οι επιχειρηματίες ιδιωτικών κλινικών και θεραπευτηρίων που δεν έχουν την ιδιότητα του γιατρού.
5. Οι ξενοδόχοι των οποίων η επιχειρηματική δραστηριότητα άρχισε μετά την 1/3/1999.
6. Όλοι οι ασφαλισμένοι του Ταμείου Πρόνοιας Ξενοδόχων, ανεξάρτητα αν πληρούνται ή όχι οι προϋποθέσεις υπαγωγής τους στην ασφάλιση του ΟΑΕΕ, μεταφέρονται και ασφαλίζονται στον ΟΑΕΕ **από 1/8/08 (άρθρο 8 Ν. 3655/08).**
7. Οι κατέχοντες άδεια εκπαιδευτή οδηγών αυτοκινήτου, εφόσον ασκούν αυτοπρόσωπα το επάγγελμα αυτό με ιδιόκτητο εκπαιδευτικό αυτοκίνητο ή εφόσον διατηρούν σχολή οδηγών αυτοκινήτου ή συμμετέχουν σε εταιρία με αυτό το αντικείμενο.
8. Οι ιδιοκτήτες αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης ή οι χρήστες και εκμεταλλευτές αυτών.
9. Οι ιδιοκτήτες ή χρήστες και εκμεταλλευτές Τουριστικών λεωφορείων δημόσιας χρήσης, εφόσον κατέχουν άδεια Τουριστικής Επιχείρησης Οδικών Μεταφορών (Τ.Ε.Ο.Μ).
10. Το τακτικό προσωπικό του καταργηθέντος Τ.Σ.Α., με συνταξιοδοτικό καθεστώς, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.317/1976 όπως ισχύει.
11. Οι θεατρικοί συγγραφείς, ποιητές και πεζογράφοι.
12. Οι κυβερνήτες επαγγελματικών πλοίων αναψυχής (ιστιοφόρων ή μηχανοκίνητων) σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 16 του Ν. 3232/2004 όπως ισχύει.

13. Τα μέλη ή μέτοχοι Οργανισμών, Κοινοπραξιών η κάθε μορφής Εταιριών, πλήν των Ανωνύμων, των οποίων ο σκοπός συνιστά δραστηριότητα, για την οποία τα ασκούντα αυτήν πρόσωπα υπάγονται στην ασφάλιση του Ο.Α.Ε.Ε.
14. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου των Α.Ε. με αντικείμενο επιχειρήσεως επαγγελματική ή βιοτεχνική ή εμπορική δραστηριότητα εφόσον αυτά είναι μέτοχοι κατά ποσοστό 3%.
15. Οι μέτοχοι των Α.Ε. των οποίων ο σκοπός είναι η μεταφορά προσώπων ή πραγμάτων επί κομίστρω με αυτοκίνητο δημόσιας χρήσης εφόσον είναι κάτοχοι ονομαστικών μετοχών.
16. Τα πρόσωπα που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 9 του Ν.3050/02 όπως ισχύουν κάθε φορά.
17. Σύμφωνα με το Ν. 3050/02 οι απασχολούμενοι με σύμβαση έργου σε φορείς Δημόσιου Τομέα του άρθρου 51 του Ν. 1892/02, σε επιχειρήσεις Ο.Τ.Α. και σε ερευνητικούς φορείς του Ν.1514/85 για δράσεις των φορέων αυτών που χρηματοδοτούνται ή συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
18. Οι ασφαλισμένοι του Ταμείου Ασφάλισης Ναυτικών Πρακτόρων (ΤΑΝΠΥ) στον αυτοτελή Κλάδο κύριας ασφάλισης του ΤΑΝΠΥ, ο οποίος **από 1/8/08** εντάχθηκε στον Κλάδο κύριας Σύνταξης του ΟΑΕΕ (**άρθρο 7 Ν. 3655/08**).
19. Οι αναβάτες και προπονητές του Ταμείου Πρόνοιας Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Ιπποδρομιών (ΤΑΠΕΑΠ), καθώς σύμφωνα με το **άρθρο 9 του Ν. 3655/08 από 1/8/08** εντάσσονται στον κλάδο κύριας Σύνταξης του ΟΑΕΕ.

Όλα τα ανωτέρω πρόσωπα υπάγονται στην υποχρεωτική ασφάλιση του Οργανισμού, ανεξάρτητα αν ασφαλιζονται ή συνταξιοδοτούνται από άλλο Φορέα Κύριας Ασφάλισης ή το Δημόσιο.

1.2.2 Πρόσωπα προαιρετικά υπαγόμενα στην ασφάλιση

Στην ασφάλιση του Ο.Α.Ε.Ε. υπάγονται προαιρετικά με αίτησή τους τα κάτωθι πρόσωπα:

1. Οι ξενοδόχοι των οποίων η επιχειρηματική δραστηριότητα έχει αρχίσει πριν από την 1/3/1999 (Ν.2676/99).
2. Οι ιδιοκτήτες ή χρήστες και εκμεταλλευτές Τουριστικών Λεωφορείων Δημόσιας χρήσης, εφόσον κατέχουν άδεια Τουριστικής Επιχείρησης Οδικών Μεταφορών (Τ.Ε.Ο.Μ.) και παράλληλα και άδεια Ε.Ο.Τ. και επέλεξαν ως φορέα ασφάλισης το

- TANΠΥ ή υπήχθησαν σε αυτό λόγω της πρώτης χρονικά άδειας του Ε.Ο.Τ., ύστερα από αίτησή τους, που υποβάλλεται στον Οργανισμό εντός ενός (1) έτους από την λήψη της δεύτερης χρονικά άδειας Τ.Ε.Ο.Μ.
3. Τα πρόσωπα που εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 39 του Ν. 2084/1992 όπως ισχύουν κάθε φορά.
 4. Τα πρόσωπα που εμπίπτουν στις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 2 του Ν.2335/1995 όπως ισχύουν κάθε φορά.
 5. Οι εικαστικοί καλλιτέχνες μέλη του Επιμελητηρίου των Εικαστικών Τεχνών Ελλάδας.
 6. Τα πρόσωπα τα οποία εξαιρούνται της ασφάλισης του ΟΑΕΕ με βάση τα εδάφια α,β,γ,δ και ε της παρ. 1 του άρθρου 9 του Ν. 3050/2002 όπως ισχύει κάθε φορά.

Τα ανωτέρω πρόσωπα ασκούν το δικαίωμα της υπαγωγής στην ασφάλιση του ΟΑΕΕ μόνο μια φορά και δεν δύνανται να επανέλθουν εφόσον διακόψουν αυτήν. Επίσης έχουν δικαίωμα να διακόψουν την προαιρετική τους υπαγωγή στην ασφάλιση του ΟΑΕΕ με την υποβολή σχετικής αίτησης, χωρίς να διακόψουν τη δραστηριότητάς τους, με την οποία υπήχθησαν στον ΟΑΕΕ.

1.2.3 Πρόσωπα εξαιρούμενα από την ασφάλιση

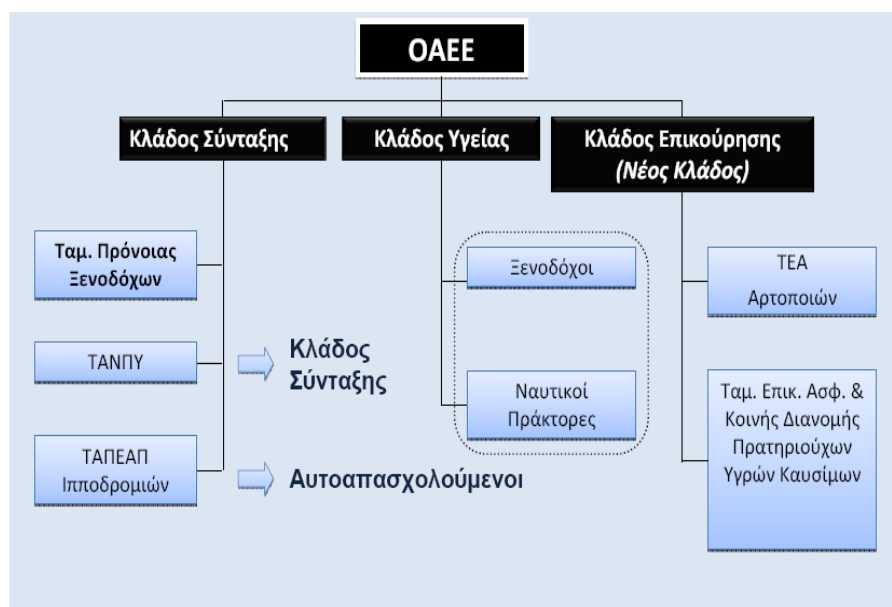
Από την υποχρεωτική ασφάλιση στον ΟΑΕΕ εξαιρούνται τα παρακάτω πρόσωπα:

1. Επαγγελματίες υπέρ των οποίων έχουν συσταθεί και λειτουργούν ίδιοι Ασφαλιστικοί Οργανισμοί Κύριας ασφάλισης, όπως: Υγειονομικών, Ναυτικών Πρακτόρων, Μηχανικών & Εργοληπτών Δημοσίων Έργων, Ιδιοκτητών Συντακτών & Υπαλλήλων Τύπου, κ.α..
2. Οι Αυτοτελώς απασχολούμενοι, που με ειδικές διατάξεις νόμων έχουν υπαχθεί στην υποχρεωτική ασφάλιση άλλων φορέων Κύριας Ασφάλισης.
3. Οι αφανείς εταίροι επιχειρήσεων.
4. Οι μέτοχοι Α.Ε. εισηγμένων στο χρηματιστήριο.
5. Τα πρόσωπα που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις διατάξεις του άρθρου 9 του Ν.3050/2002.
6. Οι απασχολούμενοι στην αγροτική οικονομία, ασφαλισμένοι του ΟΓΑ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ.11 του άρθρου 7 του Ν.3232/2004 όπως ισχύει κάθε φορά.

Σήμερα, με εξαίρεση του παλαιού, όλοι οι ασφαλισμένοι των πρώην, ΤΕΒΕ, ΤΑΕ και ΤΣΑ, είναι ενταγμένοι σε ένα Ενιαίο Καθεστώς Ασφάλισης, καθεστώς, που με ελάχιστες διαφοροποιήσεις, προσομοιάζει με εκείνο των νέων του 1993.

Μετά την ψήφιση του Νόμου 3655/2008, εντάσσονται στον ΟΑΕΕ οι κλάδοι κύριας ασφάλισης των εξής ταμείων: Ταμείου Ασφάλισης Ναυτικών Πρακτόρων και Υπαλλήλων (ΤΑΝΠΥ), του Ταμείου Προνοίας Ξενοδόχων, του Ταμείου Πρόνοιας και Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Ιπποδρομιών. Οι εντάξεις και οι ενοποιήσεις του Οργανισμού παρουσιάζονται συνοπτικά στο σχήμα που ακολουθεί:

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΟΑΕΕ: Εντασσόμενοι Φορείς

Πηγή: Γ. Ρωμανιάς, www.lse.ac.uk/collections/.../Presentation_Romanias_short_08.pdf - πρόσβαση στις 25/04/09.

Με την ενοποίηση των ταμείων, το ειδικό πρόβλημα που ανέκλυψε, κατ' αρχήν, αφορούσε τους παλαιούς ασφαλισμένους. Πως θα γινόταν δηλαδή η ένταξη της κατηγορίας αυτής, σε έναν Ενιαίο Οργανισμό, όταν οι τεκμαιρόμενοι ρυθμοί απόδοσης καθενός από τα τρία παραπάνω ταμεία (λαμβάνοντας υπόψη τις εισφορές, τα όρια ηλικίας, τις καλύψεις) τα προσδοκώμενα, τη σχέση του ασφαλιστικού δυναμικού, ενεργού και συνταξιούχων, και τα οικονομικά, διέφεραν πολύ μεταξύ τους. Το συγκεκριμένο ζήτημα, θα λυνόταν με το ΠΔ 258/05 κατ' επιταγή του ιδρυτικού νόμου.

Τότε, διαπιστώθηκε το πρόβλημα ότι οι συντάξεις των παλαιών ασφαλισμένων κυρίως του ΤΕΒΕ αλλά και του ΤΑΕ, με το νέο σύστημα, δεν ήταν οι προσδοκώμενες.⁶⁴

Η αποκατάσταση των προσδοκώμενων συντάξεων των παλαιών ασφαλισμένων, αντιμετωπίστηκε και οι παλαιοί ασφαλισμένοι μπορούν να επιλέξουν το καθεστώς που είναι ευνοϊκότερο γι' αυτούς. Αυτό, στην πράξη σημαίνει πως οι παλαιοί ασφαλισμένοι των πρώην ΤΕΒΕ και ΤΑΕ, έχουν τη δυνατότητα επιλογής στον υπολογισμό της σύνταξης, ανάμεσα στις καταστατικές διατάξεις των παλαιών ταμείων τους, οι οποίες παρείχαν συντάξεις αναλογικού των εισφορών χαρακτήρα και εκείνες του ΟΑΕΕ. Όσον αφορά τους προερχόμενους από το ΤΣΑ, έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τις νέες καταστατικές διατάξεις του ΟΑΕΕ, εφόσον, η προσδοκώμενη από το πρώην ταμείο τους σύνταξη, έδινε σαφώς χαμηλότερα ποσά.

Αυτή, είναι μία σημαντική κατάκτηση για τους παλαιούς ασφαλισμένους, ωστόσο όπως θα παρατηρήσουμε αναλυτικότερα στο κεφάλαιο που ακολουθεί οι νέοι ασφαλισμένοι πρόκειται να αντιμετωπίσουν σημαντικά προβλήματα η εικόνα των τριών ταμείων αναφορικά με την οικονομική τους κατάσταση δεν είναι και η καλύτερη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΠΟΥ ΕΝΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΟΑΕΕ

Στο κεφάλαιο αυτό, θα προσπαθήσουμε να αποτυπώσουμε τόσο την οικονομική όσο και την ασφαλιστική κατάσταση που επικρατεί στον ΟΑΕΕ μετά την ενοποίηση των ταμείων.

2.1 Η ασφαλιστική κατάσταση των ταμείων

Στους πίνακες και τα διαγράμματα που ακολουθούν αποτυπώνεται η ασφαλιστική κατάσταση των ταμείων που ενοποιήθηκαν. Διαπιστώνεται το μέγεθος τόσο των ενεργών ασφαλισμένων όσο και των συνταξιούχων των τριών κύριων ταμείων.

⁶⁴ ΓΣΕΒΕΕ, Ημερίδα για το ασφαλιστικό, 2007, (www.gsevee.gr/media/gsevee/omilies/rabanis_imerida_asfalistikou.doc), πρόσβαση στις 1/05/09.

Το 2007, (βλ. Πίνακας 2.4) μετά την ενοποίηση των τριών κύριων ταμείων (ΤΕΒΕ, ΤΑΕ, ΤΣΑ), το ύψος των ενεργών ασφαλισμένων ανερχόταν στις 809.412 άτομα ενώ οι συνταξιούχοι (γήρατος, αναπηρίας και θανάτου) ανήλθαν και για τα τρία ταμεία στις 290.441 άτομα. Το πλήθος των νεοεισερχομένων στην ασφάλιση του κλάδου κύριας σύνταξης του ΟΑΕΕ, έφτασε τις 47.147 άτομα πράγμα που σημαίνει ότι ο δείκτης αναπλήρωσης των συνταξιούχων από τους νεοεισερχόμενους είναι μηδαμινός.

Η μέση ηλικία των ενεργών ασφαλισμένων είναι περίπου στα 44 έτη και των συνταξιούχων στα 70, ενώ η μέση ηλικία συνταξιοδότησης φτάνει στα 60 έτη και η μέση ηλικία θανάτων για το έτος 2007 είναι στα 78 έτη.

Η μέση μηνιαία εισφορά των ενεργών ασφαλισμένων ανέρχεται στα 262,40 ευρώ ενώ η μέση μηνιαία σύνταξη ανέρχεται στο ποσό των 624,65 ευρώ για τους συνταξιούχους γήρατος, 504,32 ευρώ για τους συνταξιούχους αναπηρίας και 376,30 για τους συνταξιούχους θανάτου. (Γράφημα 2.3)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1: Ασφαλισμένοι πριν και μετά την 31/12/1992 (ΤΕΒΕ – ΤΑΕ – ΤΣΑ)

Ασφαλισμένοι μέχρι την 31/12/1992 (ΤΕΒΕ - ΤΑΕ - ΤΣΑ)

Ταμείο/ Φύλλο	ΤΕΒΕ	ΤΑΕ	ΤΣΑ	Σύνολο
Γυναίκες	102.049	24.911	262	127.222
Άνδρες	270.770	54.763	5.906	331.439
Σύνολο:	372.819	79.674	6.168	458.661

Ασφαλισμένοι για πρώτη φορά μετά την 31/12/1992 (ΤΕΒΕ - ΤΑΕ - ΤΣΑ)

Ταμείο/ Φύλλο	ΤΕΒΕ	ΤΑΕ	ΤΣΑ	Σύνολο
Γυναίκες	87.117	18.451	230	105.798
Άνδρες	126.524	28.570	1.723	156.817
Σύνολο:	213.641	47.021	1.953	262.615

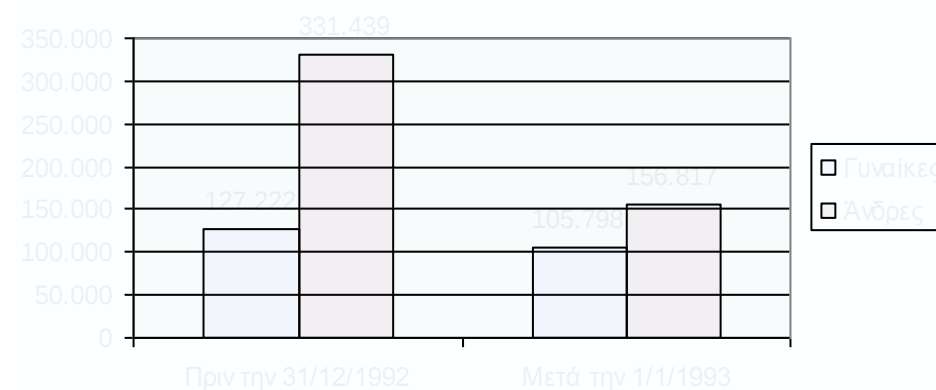
Πηγή: ΟΑΕΕ, *Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ*, Μάιος 2008, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2 Συνταξιούχοι (ΤΕΒΕ – ΤΑΕ – ΤΣΑ)

Ταμείο Φύλλο/ Λόγος Σύνταξης	ΤΕΒΕ	ΤΑΕ	ΤΣΑ	ΤΕΒΕ	ΤΑΕ	ΤΣΑ	Σύνολο
	Γυναίκες			Άνδρες			
Αναπηρίας	5.416	777	331	17.209	2.422	5.070	31.225
Γήρατος	17.741	4.274	940	87.538	18.800	25.925	155.218
Λόγω θανάτου	65.352	530	19.586	2.403	461	148	88.480
Ειδικές Κατηγορίες	764	216		1.403	296		2.679
Σύνολο	89.273	5.797	20.857	108.553	21.979	31.143	277.602

Πηγή: ΟΑΕΕ, Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ, Μάιος 2008, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 2.1 Στατιστικά Στοιχεία Ασφαλισμένων ΟΑΕΕ

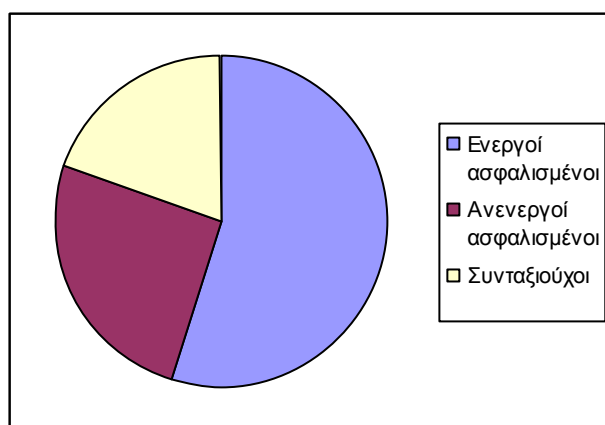
Πηγή: ΟΑΕΕ, Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ, Μάιος 2008, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3: Οικονομικά και στατιστικά στοιχεία συνταξιούχων του ΟΑΕΕ

	Πλήθος			ΜΟ Ηλικίας (έτη)			Μέση Σύνταξη		
	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
Συντ. Αναπηρίας	24.701	6.524	31.225	66,85	67,20	66,92	540,87	465,99	525,22
Συντ. Γήρατος	132.263	22.955	155.218	74,10	74,54	74,17	685,37	540,40	663,93
Συντ. Θανάτου	3.012	98.072	101.084	59,47	73,19	72,78	316,15	373,74	372,02
Ειδικές Κατηγορίες									
Παραπ/κοί Ασφ. ΤΕΒΕ	500	327	827	30,83	34,32	32,21	559,17	559,15	559,16
Παραπ/κοί Συνταξ. ΤΕΒΕ	835	433	1.268	61,11	63,36	61,88	535,75	544,02	538,57
Παραπ/κοί Συνταξ. ΤΑΕ	296	216	512	55,23	52,70	54,16	642,18	647,28	644,33
Φυματικοί Συντ. ΤΕΒΕ	68	4	72	81,72	86,75	82,00	472,85	442,11	471,14

Πηγή: ΟΑΕΕ, *Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ*, Μάιος 2008, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 2.2: Ασφαλιστική κατάσταση κλάδου κύριας σύνταξης του ΟΑΕΕ (2007)

Πηγή: ΟΑΕΕ, *Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ*, Μάιος 2008, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4: Στατιστικά στοιχεία κλάδου σύνταξης ΟΑΕΕ (2007)

Ενεργοί ασφαλισμένοι

Πλήθος	809.412
Μέση ηλικία	43,61
Μέση μηνιαία εισφορά	262,4
Πλήθος νεοεισερχομένων	47.147

Ανεργοί ασφαλισμένοι(μη ενεργοί και μη συνταξιούχοι)

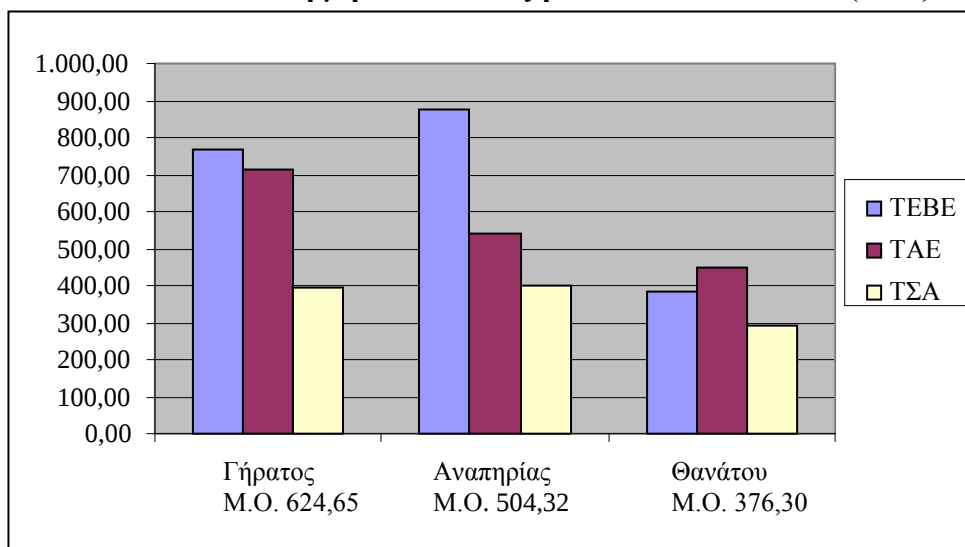
Πλήθος	381.406
Μέση ηλικία	46,21

Συνταξιούχοι (γήρατος -- αναπηρίας θανάτου)

Πλήθος	290.441
Μέση ηλικία συνταξιοδότησης	60
Μέση ηλικία	70
Μέση ηλικία θανάτων έτους	78

Πηγή: ΟΑΕΕ, *Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ*, Μάιος 2008, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 2.3: Μέση μηνιαία σύνταξη ΤΕΒΕ – ΤΑΕ – ΤΣΑ (2007)

Πηγή: ΟΑΕΕ, *Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ*, Μάιος 2008, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5: Μέση ανώτερη και κατώτατη Σύνταξη κλάδων ΟΑΕΕ

ΟΑΕΕ	Κατηγορίες Σύνταξης	Κατώτατη			Ανώτατη			Μέση		
	Αναπηρίας	ΤΕΒΕ	ΤΑΕ	ΤΣΑ	ΤΕΒΕ	ΤΑΕ	ΤΣΑ	ΤΕΒΕ	ΤΑΕ	ΤΣΑ
ΟΑΕΕ		386,00	448,00	386,00	2.712,48	1.350,06	1.225,40	573,82	541,39	436,29
	Γήρατος	386,00	448,00	386,00	3.581,77	2.535,61	2.690,39	766,67	714,09	440,97
	Θανάτου	324,00	405,00	324,00	2.287,73	2.378,89	1.690,24	384,70	450,48	320,85
ΤΑΝΠΥ	Αναπηρίας		486,84			1.519,13			567,15	
	Γήρατος		486,84			3.016,47			751,53	
	Θανάτου		438,16			1.964,41			487,20	
ΤΑΠΕΑΠΙ	Αναπηρίας		708,40			2.321,76			948,16	
	Γήρατος		708,40			2.765,19			1.208,71	
	Θανάτου		505,32			1.698,47			927,52	

Πηγή: ΟΑΕΕ, Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ, Μάιος 2008, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

2.2 Η οικονομική κατάσταση των ταμείων

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζεται η οικονομική κατάσταση των ταμείων που αποτελούν τον ΟΑΕΕ πριν την ενοποίησή τους καθώς και η οικονομική κατάσταση του Οργανισμού μετά την ενοποίηση και την εφαρμογή του Νόμου 3655/2008.

Η Αναλογιστική Μελέτη του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας εκτιμά ότι το έλλειμμα του ΟΑΕΕ, ανέρχεται σε 51,9 δις. Ευρώ. Η αξία των δικαιωμάτων σε συντάξεις υπολογίζεται σε 48,4 δις ευρώ, ενώ η περιουσία του ταμείου είναι μόλις 588 εκ. ευρώ και μπορεί να καλύψει μόλις το 1,21% των υποχρεώσεων του οργανισμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6: Συνοπτικός πίνακας προϋπολογισμών ΟΑΕΕ

Έτος	2007	2008	2009
Κλάδος Σύνταξης			
Έσοδα	2.983.179.021,00	3.379.769.800,00	3.182.955.000,00
Έξοδα	3.039.106.584,28	3.436.917.100,00	3.657.972.000,00
Έλλειμμα	-55.927.563,28	-57.147.300,00	-475.017.000,00
Κλάδος Ασθενείας			
Έσοδα	974.169.000,00	994.783.000,00	1.057.018.000,00
Έξοδα	986.651.418,72	1.024.536.700,00	1.126.725.000,00
Έλλειμμα	-12.482.418,72	-29.753.700,00	-69.707.000,00
Γενικό Σύνολο Εσόδων	3.957.348.021,00	4.374.552.800,00	4.239.973.000,00
Γενικό Σύνολο Εξόδων	4.025.758.003,00	4.461.453.800,00	4.784.697.000,00
Γενικό Σύνολο Ελλείμματος/Πλεονάσματος	-68.409.982,00	-86.901.000,00	-544.724.000,00

Πηγή: ΟΑΕΕ, Προϋπολογισμοί ετών 2007-2009, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

Για το 2008, ο προϋπολογισμός του ΟΑΕΕ προβλέπει έλλειμμα της τάξης των 220 εκατ. ευρώ., ωστόσο οι υψηλές απαιτήσεις του οργανισμού οδήγησαν σε εκποίηση ομολόγων αξίας 80εκ. ευρώ⁶⁵, ενώ από την 1^η Ιουνίου 2008 αυξήθηκαν κατά 8% οι εισφορές στον κλάδο σύνταξης και 13,3% στον κλάδο υγείας.

Τα τρία ταμεία ΤΕΒΕ – ΤΑΕ – ΤΣΑ κατά την ενοποίησης 1/1/2007 και βάσει των στοιχείων 31/12/2006 δεν μετάφεραν στον ΟΑΕΕ ταμειακά διαθέσιμα, αλλά αντίθετα ανεξόφλητες μεγάλες υποχρεώσεις (ΤΑΕ και ΤΣΑ) που επιβάρυναν την οικονομική κατάσταση του φορέα. (Πίνακες 2.9, 2.10, 2.11).

⁶⁵ Επαγγελματικό Επιμελητήριο Θεσ/νίκης, Ομάδα τεκμηρίωσης, Θέσεις και προτάσεις για το ασφαλιστικό των ελεύθερων επαγγελματιών, Αύγουστος 2008.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7: Ειδικός Προϋπολογισμός Τομέα Ασφάλισης Ναυτικών & Τουριστικών Πρακτόρων

Έτος	2007(απολ.)	2008	2009
Έσοδα	32.564.637,58	43.254.690,00	48.048.000,00
Έξοδα	22.568.222,56	30.436.930,00	36.823.500,00
Πλεόνασμα	9.996.415,02	12.817.760,00	11.224.500,00

Πηγή: ΟΑΕΕ, Προϋπολογισμοί ετών 2007-2009, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8: Ειδικός Προϋπολογισμός τομέα επικουρικής ασφάλισης και κοινής διανομής πρατηριούχων υγρών καυσίμων και αρτοποιιών

	ΟΑΕΕ	ΑΡΤΟΠΟΙΩΝ	ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ	ΚΟΙΝ. ΔΙΑΝ
	Π/Υ 2009	Π/Υ 2009	Π/Υ 2009	Π/Υ 2009
Έσοδα	142.998.490,00	11.692.590,00	125.668.400,00	5.487.500,00
Έξοδα	112.402.600,00	11.248.000,00	95.528.100,00	5.487.500,00
Πλεόνασμα	30.595.890,00	444.590,00	30.140.300,00	0,00
			Π/Υ 2008	Π/Υ 2008
Έσοδα			134.471.438,00	5.033.000,00
Έξοδα			109.582.000,00	5.033.000,00
Πλεόνασμα			24.889.438,00	0,00
			ΑΠΟΛ. 2007	ΑΠΟΛ. 2007
Έσοδα			33.022.703,29	4.071.856,26
Έξοδα			4.865.409,35	3.737.382,43
Πλεόνασμα			28.157.293,94	334.473,83

Πηγή: ΟΑΕΕ, Προϋπολογισμοί ετών 2007-2009, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9: Απολογιστικά στοιχεία πρώην ΤΕΒΕ

Έτος	Σύνολο Εσόδων	Καταβολές Ασφαλισμένων	Σύνολο Εξόδων	Παροχές Συντάξεων	Πλεόνασμα - Ελλειμμα
2001	984.016.380,54	771.862.602,21	1.068.781.216,06	997.411.353,65	-84.764.835,52
2002	1.070.208.673,60	888.644.658,14	1.190.016.112,01	1.109.304.688,12	-119.807.438,41
2003	1.269.760.439,32	990.966.766,97	1.279.971.363,01	196.657.872,59	-10.210.923,69
2004	1.506.406.247,66	1.149.825.254,42	1.389.328.655,72	1.323.417.856,43	-117.077.591,94
2005	1.553.779.370,09	153.777.458,67	1.605.165.695,29	1.481.526.032,78	-51.386.325,20
2006	1.710.234.721,00	1.384.000.000,00	1.713.333.698,00	1.600.700.000,00	-3.098.977,00

Πηγή: ΟΑΕΕ, Προϋπολογισμοί ετών 2007-2009, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10: Απολογιστικά στοιχεία Πρώην ΤΑΕ

Έτος	Σύνολο Εσόδων	Καταβολές Ασφαλισμένων	Σύνολο Εξόδων	Παροχές Συντάξεων	Πλεόνασμα - Έλλειμμα
2001	238.777.116,55	187.125.760,86	260.390.849,56	235.585.061,98	-21.613.733,01
2002	268.828.412,36	206.330.437,75	286.602.529,26	254.339.893,83	-17.774.116,90
2003	286.147.187,73	222.828.452,52	313.115.300,87	277.810.521,97	-26.968.113,14
2004	335.825.099,40	251.964,69	343.205.602,65	299.742.687,01	-7.380.503,25
2005	370.170.449,40	255.063.765,79	369.766.676,19	325.534.751,17	403.773,21
2006	380.396.360,00	271.500.000,00	412.179.790,00	356.868.150,00	-31.783.430,00

Πηγή: ΟΑΕΕ, Προϋπολογισμοί ετών 2007-2009, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11: Απολογιστικά στοιχεία Πρώην ΤΣΑ

Έτος	Σύνολο Εσόδων	Καταβολές Ασφαλισμένων	Σύνολο Εξόδων	Παροχές Συντάξεων	Πλεόνασμα - Έλλειμμα
2001	251.615.051,22	107.274.248,40	268.611.195,45	173.428.630,25	-16.996.144,23
2002	280.766.987,41	114.277.699,34	298.071.551,09	184.883.527,36	-17.304.563,68
2003	245.177.065,03	123.730.630,58	316.935.999,10	192.571.588,63	-71.758.934,07
2004	296.093.897,29	128.639.248,62	350.874.492,15	207.455.116,87	-54.780.594,86
2005	316.669.369,11	133.247.456,97	370.018.896,41	216.559.141,69	-53.349.527,30
2006	410.602.316,00	182.634.816,00	528.155.258,00	242.104.600,00	-117.552.942,00

Πηγή: ΟΑΕΕ, Προϋπολογισμοί ετών 2007-2009, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

Το διαχρονικό έλλειμμα σε σύνολο του κλάδου σύνταξης και του κλάδου ασθενείας που προκάλεσε η ενοποίηση ξεπερνά τα 600 εκ. ευρώ (Πίνακας 2.6).

Το ΤΕΒΕ προτού γίνει η ενοποίηση είχε χρηματική απαίτηση από την Πολιτεία συνολικού ύψους 207εκ. ευρώ προερχόμενη από την μη καταβολή της διμερούς συμμετοχής των ετών 1995-2001, βάσει του Νόμου 2084/92. στο τέλος του 2004 η Πολιτεία αντί εξόφλησης σε μετρητά χορήγησε στον ΟΑΕΕ (ΤΕΒΕ) ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου αντιστοίχου ποσού, με τη δυνατότητα ρευστοποίησης του 10% κάθε χρόνο.⁶⁶ Το ΤΕΒΕ μέχρι την ενοποίηση δεν έκανε καμία χρήση του δικαιώματος αυτού για το λόγο ότι υπήρχαν ταμειακά διαθέσιμα για την πληρωμή των συντάξεων.

⁶⁶ Επαγγελματικό Επιμελητήριο Θεσ/νίκης, Ομάδα τεκμηρίωσης, Θέσεις και προτάσεις για το ασφαλιστικό των ελεύθερων επαγγελματιών, Αύγουστος 2008.

Μετά την εφαρμογή του Νόμου 3655/2008 τα Νέα Ταμεία που ενοποιήθηκαν με τον Οργανισμό, έφεραν πλεονάσματα, τα οποία όμως και πάλι δεν επαρκούσαν για να καλυφθούν οι απαιτήσεις του Οργανισμού. (Πίνακες 2.7 & 2.8).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12: Αναλογιστικό Ισοζύγιο οικονομικής κατάστασης του Κλάδου Σύνταξης του ΟΑΕΕ

ΠΑ Εισφορών παρούσας γενιάς ασφαλισμένων πριν την 31/12/92	15.671.588.506	ΠΑ Παροχών Σύνταξης παρούσας γενιάς ασφαλισμένων πριν την 31/12/92 Συσσωρευμένα δικαιώματα	24.740.449.078
		ΠΑ Παροχών Σύνταξης παρούσας γενιάς ασφαλισμένων πριν την 31/12/92 Μελλοντικά δικαιώματα	27.002.443.255
ΠΑ Εισφορών παρούσας γενιάς ασφαλισμένων μετά την 01/01/93	20.249.020.110	ΠΑ Παροχών Σύνταξης παρούσας γενιάς ασφαλισμένων πριν την 1/1/93 Συσσωρευμένα δικαιώματα	3.682.578.254
		ΠΑ Παροχών Σύνταξης παρούσας γενιάς ασφαλισμένων πριν την 1/1/93 Μελλοντικά δικαιώματα	17.254.885.649
		ΠΑ Παροχών Σύνταξης ήδη Συνταξιούχων	20.011.191.729
ΠΑ Κοινωνικών Εισφορών και Λοιπών Εσόδων	2.211.263.667	Λοιπά έξοδα (Διαδοχικής ασφάλισης, Διοικητικά έξοδα κ.α.)	7.185.434.558
ΠΑ Εισφορών νεοεισερχόμενων ασφαλισμένων	57.028.970.676	ΠΑ Παροχών Σύνταξης νεοεισερχόμενων ασφαλισμένων	43.968.522.345
Περιουσία	588.308.684	ΠΑ Εισφοράς για περίθαλψη Συνταξιούχων (αρ.35 παρ.5 του Ν. 2084/92)	3.894.359.175
Αναλογιστικό Έλλειμμα	51.990.712.401		
Σύνολο	147.739.864.044	Σύνολο	147.739.864.044

Πηγή: ΟΑΕΕ, Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ, Μάιος 2008, Επεξεργασία στοιχείων Γρηγορίου Θεοδώρα.

Από την Αναλογιστική Μελέτη του Οργανισμού το Μάιο του 2008, καταδεικνύεται το πρόβλημα του ΟΑΕΕ.

Η κατάρτιση του αναλογιστικού ισοζυγίου βασίστηκε στον υπολογισμό της παρούσας αξίας των μελλοντικών εισφορών και παροχών ανά άτομο και της παρούσας αξίας των λοιπών εσόδων και εξόδων. Στο αναλογιστικό ισοζύγιο έχουν ληφθεί υπ' όψη οι υποχρεώσεις του Οργανισμού λόγω διαδοχικής ασφάλισης.

Το αναλογιστικό έλλειμμα του Οργανισμού με ορίζοντα τουλάχιστον την 50ετία, φτάνει περίπου τα 52 δις ευρώ ενώ η περιουσία μόλις αγγίζει τα 600 εκ. ευρώ περίπου,

το οποίο αποτελεί ποσοστό ίσο με το 35% περίπου του συνολικού ενεργητικού. (Πίνακας 2.12)

Το αναλογιστικό ισοζύγιο του Οργανισμού εμφανίζει ελαφρώς πλεονασματικές τις μελλοντικές γενιές των ασφαλισμένων και οριακά ισορροπημένη την παρούσα γενιά των νέων ασφαλισμένων. Επίσης, εμφανίζει την παρούσα γενιά των παλαιών ασφαλισμένων (άτομα που ασφαλίστηκαν μέχρι την 31/12/92) τραγικά ελλειμματική, περίπου στα 25 δις ευρώ σε σχέση με την προϋπηρεσία των ασφαλισμένων αλλά και ιδιαίτερα προβληματική την ισορροπία των μελλοντικών εισφορών και παροχών σε σχέση με την μελλοντική υπηρεσία των ασφαλισμένων. (Πίνακας 2.12)

Οι υποχρεώσεις του Οργανισμού, έναντι των συνταξιούχων ανέρχεται περίπου στα 20 δις ευρώ, ενώ η παρούσα αξία των συσσωρευμένων δικαιωμάτων για συντάξεις ασφαλισμένων της παρούσας γενιάς ανέρχεται περίπου σε 28 εκ. €, κάτι που πρακτικά σημαίνει ότι το ταμείο θα έπρεπε σήμερα να κατέχει περιουσία αντίστοιχη με το ύψος των απαιτήσεων η οποία μετά από συστηματική και σωστή αξιοποίηση τα προσεχή έτη να απέφερε τα ποσά που θα είναι απαραίτητα για να καλυφθούν με επάρκεια οι συντάξεις. (Πίνακας 2.12)

Ωστόσο ο οργανισμός κατά την ημέρα της αποτίμησης διέθετε μόλις 588 εκ. €, ενώ για μια ομαλή μακροχρόνια οικονομική πορεία θα έπρεπε να διαθέτει τουλάχιστον 48.434 εκ. €. Η υπάρχουσα περιουσία μπορεί να καλύψει τις υφιστάμενες υποχρεώσεις σε ποσοστό μόλις 1,21%.⁶⁷

Επιπροσθέτως, το επιμέρους ισοζύγιο της νέας γενιάς των ασφαλισμένων (νεοεισερχόμενοι) παρουσιάζει πλεόνασμα το οποίο αποτελεί ποσοστό 31,4% των ασφαλιστικών παροχών και το 22,9% των εισφορών της γενιάς αυτής. Είναι προφανές ότι, χωρίς τον συμψηφισμό του πλεονάσματος της μέλλουσας γενιάς, το αναλογιστικό έλλειμμα του Οργανισμού θα ήταν ακόμα μεγαλύτερο.⁶⁸

Η ετήσια αύξηση των ποσών των ασφαλιστικών κατηγοριών σε ποσοστά μεγαλύτερα αυτών της εισοδηματικής πολιτικής της Κυβέρνησης και του ετήσιου πληθωρισμού έχουν ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της ρευστότητας βραχυχρόνια και της κάλυψης των οργανικών ελλειμμάτων, αλλά ταυτόχρονα την αύξηση του αναλογιστικού ελλείμματος και τη διαφοροποίηση των συντάξεων μεταξύ των συνταξιούχων ανάλογα με την ημερομηνία συνταξιοδότησης.

⁶⁷ ΟΑΕΕ, *Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ*, Μάιος 2008, σελ. 109.

⁶⁸ ΟΑΕΕ, *Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ*, Μάιος 2008, σελ. 109.

Η σχέση εισφορών – παροχών (σε ορισμένες περιπτώσεις το ποσοστό αναπλήρωσης του ΟΑΕΕ υπερβαίνει το 110%) αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της οικονομικής εξέλιξης του Οργανισμού και όπως προκύπτει από τους αναλογιστικούς υπολογισμούς, επηρεάζει το αναλογιστικό αποτέλεσμα σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι άλλοι παράγοντες όπως η υπογεννητικότητα, η ανεργία κλπ.

Η ουσιαστική κάλυψη του αναλογιστικού ελλείμματος δεν δύναται να επιτευχθεί με αύξηση των εισφορών και μείωση των παροχών λόγω του μεγάλου ύψους του και αναδεικνύεται μέσω του αναλογιστικού ισοζυγίου η αναγκαιότητα χρηματοδότησης του Οργανισμού.⁶⁹

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στη παρούσα εργασία παρουσιάσαμε τον τελευταίο Νόμο του ασφαλιστικού συστήματος της Ελλάδας, Ν. 3655/2008, μέσα από μια γενικότερη ανάλυση του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας από τα πρώτα χρόνια δημιουργίας του και επικεντρωθήκαμε στις αλλαγές που επέφερε ο Ν. 3655/2008 στον ΟΑΕΕ.

Η σύγχρονη οικονομική κρίση, επιβαρύνει το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης με ένα πλέγμα δυσμενών εξωτερικών και εσωτερικών παραγόντων⁷⁰. Αυτοί οι παράγοντες σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα, δηλαδή την πολυδιάσπαση, τη γραφειοκρατική διοικητική οργάνωση, την έλλειψη αυτοτέλειας, την υψηλή εισφοροδιαφυγή, τις ανισότητες παροχών και πόρων, την άσκηση προνοιακής πολιτικής από πλευράς κράτους μέσω των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης και την επιδότηση του κόστους λειτουργίας των επιχειρήσεων μέσω της μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών χωρίς την ανάλογη χρηματοδότηση, καθώς και την απώλεια των κεφαλαιοποιητικών στοιχείων του Συστήματος λόγω της

⁶⁹ ΟΑΕΕ, *Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ*, Μάιος 2008, σελ.109-110.

⁷⁰ Μ. Θεοδωρουλάκης, (Διδακτορική Διατριβή) *Οι εξωτερικοί παράγοντες της κρίσης της Κοινωνικής Ασφάλισης, οι επιδράσεις τους και οι εναλλακτικές πολιτικές αντιμετώπισής τους*, Αθήνα 2008. «Οι εξωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία και του Ελληνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης εντοπίζονται στη δημογραφική γήρανση, στην αλλαγή της δομής της παραγωγής και της απασχόλησης, στη μείωση των πόρων χρηματοδότησης λόγω της οικονομικής ύφεσης των τελευταίων 35 ετών και στην αλλαγή στις λειτουργίες του κράτους και της οργάνωσής του στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνικοπολιτικών αντιλήψεων. Οι Εσωτερικοί παράγοντες είναι η πολυδιάσπαση και ο κατακερματισμός των φορέων, η ανισότητα παροχών και πόρων, το χαμηλό επίπεδο παροχών και η μη διαχειριστική αυτοτέλεια των πόρων, της διοίκησης και της λειτουργίας των ασφαλιστικών οργανισμών.»

μη αξιοποίησης των αποθεματικών τους και τη διαχείρισή τους με μη αποδοτικούς όρους έχουν κάνει εμφανέστερη και οξύτερη την κρίση.

Μέχρι σήμερα οι όποιες προσπάθειες εύρεσης λύσης, συμπεριλαμβανομένης και της τελευταίας μεταρρύθμισης που έγινε με τον Ν. 3655/2008, ήταν αποσπασματικές και διαχειριστικές της κρίσης, χωρίς να έχουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, δίνοντας απλώς κάποιες προσωρινές διεξόδους στο οικονομικό ισοζύγιο συγκρατώντας τα ολόένα και αυξανόμενα ελλείμματα των φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης. Ο άξονας που κινήθηκαν ήταν αυτός των παραμετρικών μεταρρυθμίσεων, της μείωσης των δαπανών και της αύξησης των εσόδων χωρίς να αντιμετωπίζουν τα βασικά αίτια της κρίσης, χωρίς να διερευνήσουν πιθανές εναλλακτικές πολιτικές και χωρίς να αντιμετωπίσουν τα δομικά αίτια αυτής της κρίσης.

Όσον αφορά τον ΟΑΕΕ, μετά τον ατελή τρόπο που πραγματοποιήθηκε η ενοποίηση των ταμείων ΤΕΒΕ, ΤΑΕ και ΤΣΑ την 1^η Ιανουαρίου 2007, χωρίς προηγουμένως να προηγηθεί οικονομική εξυγίανση, διαπιστώθηκαν ευθύς αμέσως οι διαρθρωτικές αδυναμίες του συστήματος.

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο το αναλογιστικό ισοζύγιο του Οργανισμού εμφανίζει ελαφρώς πλεονασματικές τις μελλοντικές γενιές των ασφαλισμένων και οριακά ισορροπημένη την παρούσα γενιά των νέων ασφαλισμένων. Επίσης, εμφανίζει την παρούσα γενιά των παλαιών ασφαλισμένων (άτομα που ασφαλίστηκαν μέχρι την 31/12/92) τραγικά ελλειμματική, περίπου στα 25 δις ευρώ σε σχέση με την προϋπηρεσία των ασφαλισμένων αλλά και ιδιαίτερα προβληματική την ισορροπία των μελλοντικών εισφορών και παροχών σε σχέση με την μελλοντική υπηρεσία των ασφαλισμένων.

Πιο συγκεκριμένα, μεταφέρθηκαν στον νέο Οργανισμό ελλείμματα με απολογιστικά στοιχεία 31/12/2006, για το μεν ΤΕΒΕ 203 εκατ. ευρώ, για το ΤΑΕ 22 εκατ. ευρώ και για το ΤΣΑ 53 εκατ. ευρώ. Επίσης, εκτός των ταμειακών αναγκών στον νέο Οργανισμό έγινε μεταφορά υποχρεώσεων 766 εκατ. ευρώ, προερχόμενες από τα εν λόγω ταμεία προς ΙΚΑ, ΛΑΦΚΑ, ΤΕΑΠΟΚΑ κλπ.

Οι ενοποιήσεις, γενικότερα, που έγιναν μετά την εφαρμογή του Νόμου 3655/2008, δεν άνοιξαν νέους δρόμους γιατί τα ίδια προβλήματα που επικρατούσαν στα προς ενοποίηση ταμεία μεταφέρθηκαν στους νέους φορείς χωρίς προηγούμενη επίλυσή τους.

Τα προβλήματα που παρέμειναν μετά την ενοποίηση των ταμείων στον νέο ασφαλιστικό οργανισμό, αφορούν σε αυτά της διαδοχικής και της παράλληλης ασφάλισης και στο πάγιο σύστημα της ρύθμισης των οφειλών.

Συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που συνταξιοδοτούνται σε περισσότερα του ενός ταμεία σύμφωνα με έρευνα της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Προσωπικού Οργανισμών Κοινωνικής Πολιτικής, είναι ένας στους δύο.⁷¹ Ο αριθμός αυτός αναμένεται να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια λόγω της αυξημένης επαγγελματικής κινητικότητας. Η απώλεια με τις διατάξεις που ισχύουν σήμερα μπορεί να δίνει μέχρι και 30% χαμηλότερη σύνταξη από εκείνη που θα έπαιρνε ο ίδιος ασφαλισμένος εάν ήταν σε όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού του βίου σε ένα ταμείο.

Επίσης, οι συνταξιούχοι που ασκούν δραστηριότητα, υπό ειδικό και αυστηρό καθεστώς ασφάλισης, όταν δεν καταφέρνουν να συγκεντρώσουν τις χρονικές προϋποθέσεις για δεύτερη σύνταξη αντιμετωπίζουν το ίδιο πρόβλημα.

Όσον αφορά το πάγιο σύστημα ρύθμισης οφειλών, το ισχύον του Ν.2676/99, είναι ιδιαίτερα αυστηρό, με αποτέλεσμα κάθε χρόνο να επαναλαμβάνονται ad hoc ρυθμίσεις καταχρηστικού χαρακτήρα, με άλλοθι την πραγματική αδυναμία ορισμένων πολύ μικρών επιχειρήσεων να ανταποκριθούν πρόσκαιρα στις υποχρεώσεις τους.

Τα προβλήματα που προστέθηκαν μετά την ενοποίηση, αφορούν στην απώλεια της αναλογικότητας και κυρίως στην έλλειψη του κινήτρου της προαιρετικής συνέχισης της εργασίας μετά τα 35 έτη και στους νέους ασφαλισμένους του ΟΑΕΕ. Επίσης, σημαντικό πρόβλημα είναι και η απώλεια του δικαιώματος εξαγοράς χρόνου για ορισμένες κατηγορίες ασφαλισμένων καθώς και η τύχη του κλάδου υγείας και κυρίως ο μηχανισμός με τον οποίο θα μπορούν να ελέγχονται οι δαπάνες.

⁷¹ Περιοδικό Ασφαλισμένος, Τεύχος 39, Μάιος-Ιούνιος 2006.

ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ

Α΄ Νόμοι – Συντάγματα

Εισηγητική Έκθεση του Ν. 5733/1932.

Εισηγητική Έκθεση του Ν. 6928/1934.

Εισηγητική Έκθεση Νόμου 4169/1961.

Το σύνταγμα της Ελλάδος, 1974, άρθρο 22, παρ. 4.

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Αιτιολογική Έκθεση Σχεδίου Νόμου, Αθήνα, 2008.

Β΄ Συνθήκες – Κανονισμοί- Οδηγίες Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1408/71 του Συμβουλίου της 14^{ης} Ιουνίου 1971 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, ΕΕ L 149 της 5.7.1971.

Οδηγία 98/49/ΕΚ του Συμβουλίου της 29^{ης} Ιουνίου 1998 σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των μισθωτών και των μη μισθωτών που μετακινούνται εντός της Κοινότητας.

Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, άρθρα 39 και 42.

Γ΄ Εφημερίδες – Περιοδικά

Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Τεύχος πρώτο, Αρ. φύλλου 58, 3/4/08, Νόμος υπ' αριθ. 3655.

Εφημερίδα της Ελληνικής Κυβερνήσεως, Νόμος υπ' αριθμόν 3655, Φύλλο 58, Τεύχος πρώτο, άρθρο 136, παρ. 3, 03/04/2008.

Επαγγελματικό Επιμελητήριο Θεσ/νίκης, Ομάδα τεκμηρίωσης, Θέσεις και προτάσεις για το ασφαλιστικό των ελεύθερων επαγγελματιών, Αύγουστος 2008.

Περιοδικό Ασφαλισμένος, Τεύχος 39, Μάιος-Ιούνιος 2006.

Δ΄ Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

ΓΓΚΑ, Έννοια και εξέλιξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας στην Ελλάδα, <http://www.ggka.gr/asfalistikokefl.htm> (πρόσβαση στις 10/02/09).

ΓΣΕΒΕΕ, Ημερίδα για το ασφαλιστικό, 2007, (www.gsevee.gr/media/gsevee/omilies/rabanis_imerida_asfalistiko.doc), πρόσβαση στις 1/05/09.

Ρομπόλης Σάββας, Συνέντευξη σε ραδιοφωνικό σταθμό στις 12/03/08, ανάρτηση από ραδιοσυνεντεύξεις on-air, www.vasadam-sinentefxeis.blogspot.com, (πρόσβαση στις 10/04/09).

Το μεταρρυθμιστικό έργο των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, www.pasok.gr, πρόσβαση στις 30/01/09.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγελάκη Μαρίνα, Διδακτορική Διατριβή, Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και Κοινωνική Ασφάλιση. Η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού στον τομέα των Συντάξεων: Η περίπτωση της Ελλάδας, Αθήνα (Πάντειο Πανεπιστήμιο) 2009.

Ζουμπουλάκης Μ, Θεσμοί και μεταβολές στην ελληνική οικονομία, Αθήνα (Εκδ. Πατάκη), 2008, σελ. 28-31.

Ήφαιστος Π., Θεωρία περιφερειακής ολοκλήρωσης, τόμος Α΄, στο: Κ. Στεφάνου, Αρ. Φατούρου, Θ. Χριστοδουλίδη (επιμ.), Εισαγωγή στις ευρωπαϊκές σπουδές, 2001.

Θεοδωρουλάκης Μενέλαος, (Διδακτορική Διατριβή) Οι εξωτερικοί παράγοντες της κρίσης της Κοινωνικής Ασφάλισης, οι επιδράσεις τους και οι εναλλακτικές πολιτικές αντιμετώπισής τους, Αθήνα 2008.

Κοντιάδης Ι. Ξενοφων, Συνταγματικές εγγυήσεις και θεσμική οργάνωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας, Αθήνα – Κομοτηνή (Εκδόσεις Σάκκουλα) 2004.

Νικολακοπούλου – Στεφάνου Ηρώ, Η κοινωνική Ευρώπη. Ελλείμματα και προοπτικές, Αθήνα, 2002.

ΟΑΕΕ, *Αναλογιστική Μελέτη για τον Κλάδο Σύνταξης του ΟΑΕΕ*, Μάιος 2008.

Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα (Επιμέλεια), Ο νέος ασφαλιστικός Νόμος, Ν 3655/2008 (ΦΕΚ Α΄ 58/3.4.2008), Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008.

Πετρούλας Π., Ρομπόλης Σ., Ξυδέας Ε., Χλέτσος Μ., Η κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα, η περίπτωση του ΙΚΑ, Αθήνα (ΙΝΕ ΓΣΕΕ) 1993.

Προβόπουλος, Κοινωνική Ασφάλιση, Αθήνα (ΙΟΒΕ) 1987.

Ρομπόλης Σ., Η μετανάστευση από και προς την Ελλάδα, Αθήνα (Εκδ. Επίκεντρο) 2007.

Σακελλαρόπουλος Θ., Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική, 1993.

Τήνιος Π. Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις. Κρυμμένος Θησαυρός, Αθήνα (Εκδ. Παπαζήση) 2001.

Τσαλίκης Γιώργος, Η θεμελίωση της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα, Αθήνα, (Εκδ. Παπαζήση) 2008.

Χλέτσος Μιχάλης, Κοινωνική ασφάλιση: Μετασχηματισμός ή αντικατάσταση;, Αθήνα (Περιοδικό Ουτοπία, τευχ. 31, Σεπτ.-Οκτ.) 1998.

European Council (2000), Presidency Conclusions, Lisbon European Council, 23 -24 March 2000.

ABSTRACT & KEYWORDS

The present Diplomatic Work concerns in the Social Insurance in Greece afterwards Law 3655/2008. More specifically, concerns in the case of Organism of Employment of Free Professionals.

The questions that are analyses concern in the character of actuarial system of Greece up to 2008 and in his effectiveness and in the basic changes in the System of Social Insurance afterwards the Law 3655/2008.

More specifically, we analyze the case of Organism of Employment of Free Professionals, presenting the changes that have taken place in the Organism and the conditions of achievement of effectiveness of new law in the viability of Organism.

The work is supported in the analysis of bibliography for the Social Insurance up to Law 3655/2008 and in the economic and actuarial elements of the Organism we analyze, that we accomplished to assemble from the administration of Organism.

In the first part of present work we will be focused on the historical development of system of Social Insurance in Greece, and in the directions of budgetary character of European Union that led to the reform of our actuarial system with Law 3655/2008.

In the second part of work, we try to elect the situation that prevails in the Organism of Employment of Free Professionals, afterwards the unification in the frames of Law 3655/2008, analyzing his economic and actuarial situation.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Παρουσίαση του Νόμου 3655/2008 από τον κο Γεώργιο Ρωμανιά

Πηγή: www.lse.ac.uk/collections/.../Presentation_Romanias_short_08.pdf

- .

2. ΝΟΜΟΣ 3655/2008 Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις.

Πηγή:

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ, Αρ. Φύλλου 58, Αθήνα 3 Απριλίου 2008.

3. Πίνακας της εξέλιξης του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης την περίοδο 1978-2008

Πηγή:

Θεοδωρουλάκης Μενέλαος, (Διδακτορική Διατριβή) Οι εξωτερικοί παράγοντες της κρίσης της Κοινωνικής Ασφάλισης, οι επιδράσεις τους και οι εναλλακτικές πολιτικές αντιμετώπισής τους, Αθήνα 2008.

4. Πίνακας συγκεντρωτικής παρουσίασης των Νομοθετικών παρεμβάσεων της περιόδου 1950-2008 και αποτύπωση των αναφερθέντων προβλημάτων και των προτεινόμενων παρεμβάσεων στις έρευνες και τις μελέτες

Πηγή:

Θεοδωρουλάκης Μενέλαος, (Διδακτορική Διατριβή) Οι εξωτερικοί παράγοντες της κρίσης της Κοινωνικής Ασφάλισης, οι επιδράσεις τους και οι εναλλακτικές πολιτικές αντιμετώπισής τους, Αθήνα 2008.

1. Παρουσίαση του Νόμου 3655/2008 από τον κo Γεώργιο Ρωμανιά

Πηγή: www.lse.ac.uk/collections/.../Presentation_Romanias_short_08.pdf

- .

2. ΝΟΜΟΣ 3655/2008 Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις.

Πηγή:

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,
ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ, Αρ. Φύλλου 58, Αθήνα 3 Απριλίου 2008.

3. Πίνακας της εξέλιξης του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης την περίοδο 1978-2008

4. Πίνακας συγκεντρωτικής παρουσίασης των Νομοθετικών παρεμβάσεων της περιόδου 1950-2008 και αποτύπωση των αναφερθέντων προβλημάτων και των προτεινόμενων παρεμβάσεων στις έρευνες και τις μελέτες

Πηγή:

Θεοδωρουλάκης Μενέλαος, (Διδακτορική Διατριβή) Οι εξωτερικοί παράγοντες της κρίσης της Κοινωνικής Ασφάλισης, οι επιδράσεις τους και οι εναλλακτικές πολιτικές αντιμετώπισής τους, Αθήνα 2008.